

วารสาร ห้างสมุด

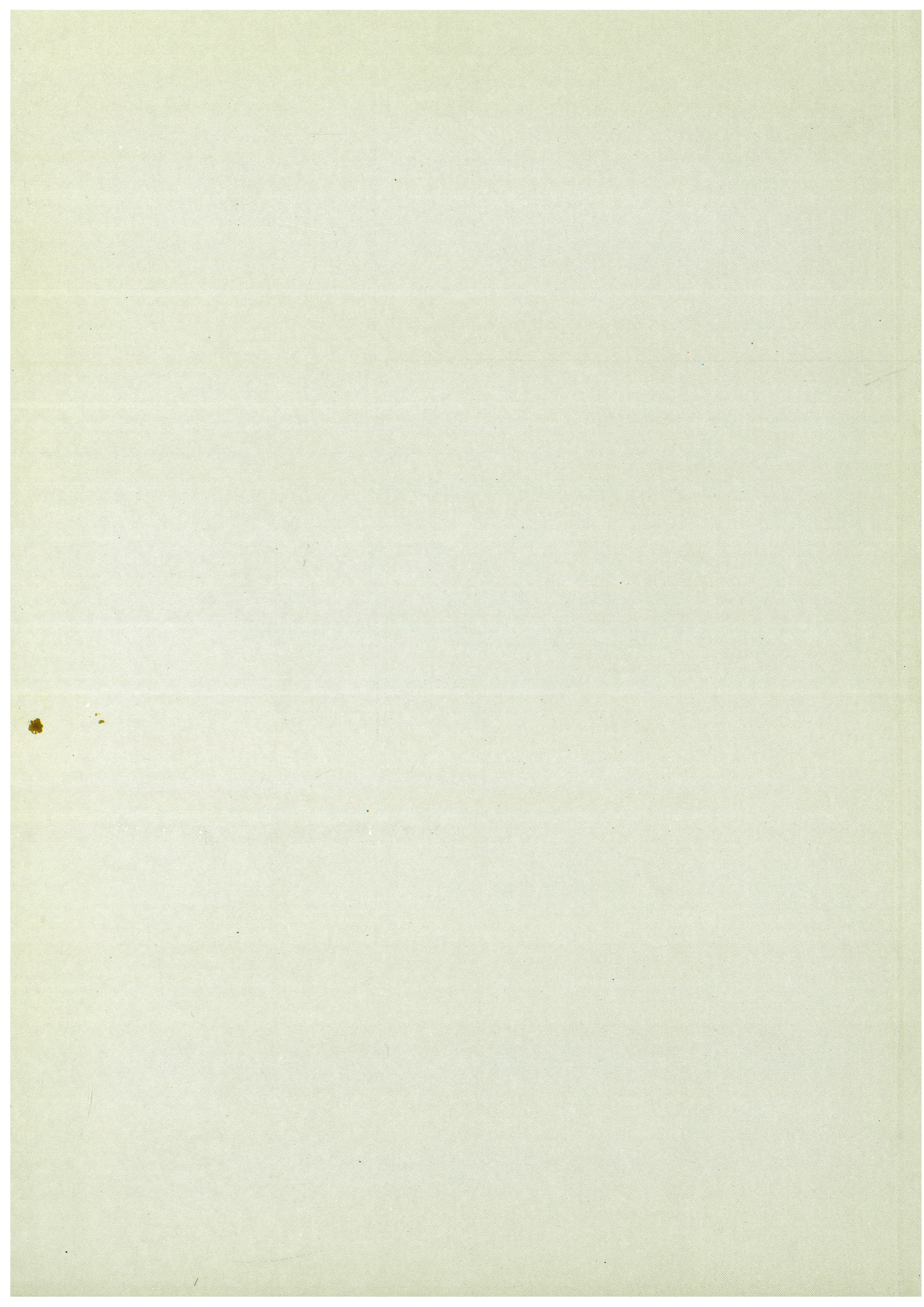
T. L. A. Bulletin

ISSN 0857 - 0086

ISSN 0857-0086

ปีที่ 40 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2539

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

ในพระราชูปถัมภ์ ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

รายนามคณะกรรมการบริหารประจำปี พ.ศ. 2538 - 2539

1. ศาสตราจารย์คุณหญิงแม้นมาส ชวลิต	นายกสมาคม
2. นางธรรมา กนกมณี	อุปนายก คนที่ 1
3. ม.ล.จ้อย นันทิวัชรินทร์	อุปนายก คนที่ 2
4. นางสาวอภิญญา เบญจวรรณการ	กรรมการและเลขานุการ คนที่ 1
5. นางสาวสุรีย์ บุนหาญมงคล	กรรมการและเลขานุการ คนที่ 2
6. นางนงลักษณ์ สุวรรณกิจ	เหรัญญิก คนที่ 1
7. นางกุลลาบ บัณฑิตยาค	เหรัญญิก คนที่ 2
8. นางกิ่งแก้ว อ่วมศรี	ปฏิคม
9. นางสุคนธ์ ศิริวงศ์วรวัตร	นายทะเบียน
10. นายประจักษ์ วัฒนานุกูลิทธิ	ประธานแผนกวิเทศสัมพันธ์
11. นางสาวพูลสุข ปรียัตถวรวิทย์	ประธานกรรมการวิชาการ คนที่ 1
12. นางสุธนา วงศ์ทองสรค์	ประธานกรรมการวิชาการ คนที่ 2
13. นางทิพวรรณ แซ่ตั้ง	ประธานแผนกประชาสัมพันธ์ คนที่ 1
14. นางจุฑามาศ มงคลพิทักษ์สุข	ประธานแผนกประชาสัมพันธ์ คนที่ 2
15. นางสาวแก้วควตี สงเคราะห์	ประธานแผนกจัดทำวารสาร
16. นางพานี พาณิชย์	ประธานแผนกหาทุน
17. นายวัลลภ สวัสดิ์วัลลภ	ประธานแผนกจัดพิมพ์
18. นางสาวสุภัทรา จัตรเงิน	ประธานแผนกนิเทศห้องสมุด
19. นางสาวสุภาภรณ์ สังข์ศรี	ประธานแผนกวิจัยและพัฒนา
20. นางยุพดี ต่อบุณย์สุขชัย	ประธานแผนกมาตรฐานห้องสมุด
21. นางสาวกานต์มณี ศักดิ์เจริญ	กรรมการกลาง
22. นางเจิมพันธ์ ปันเขื่อนขัตติย์	กรรมการกลาง
23. นางสาวสุนันดา ทองสีสุกใส	กรรมการกลาง

นางวรรรัตน์ ศรีน้ำเงิน เลขานุการบริหาร

EXECUTIVE BOARD OF THE THAI LIBRARY ASSOCIATION 1995-1996

Under the Royal Patronage of H.R.H. Princess Mahachakri Sirindhorn

1.	Khunying Maenmas Chavalit	President
2.	Mrs. Thara Kanokamani	Vice President I
3.	M.L. Joy Nandhivajarin	Vice President II
4.	Ms. Abhinya Benjawannakorn	Secretary I
5.	Ms. Suree Bungamongkon	Secretary II
6.	Mrs. Nonglak Suvarnakich	Treasurer I
7.	Mrs. Kularb Panlainark	Treasurer II
8.	Mrs. Kingkaew Aumsri	Chairman of Hospitality
9.	Mrs. Suwakhon Siriwongwarawat	Chairman of Membership
10.	Mr. Prachark Wattananusit	Chairman of Foreign Relations
11.	Ms. Poolsook Priwatworawute	Chairman of Professional Development and Training I
12.	Mrs. Sutana Vongthongson	Chairman of Professional Development and Training II
13.	Mrs. Thippawan Tang	Chairman of Public Relations I
14.	Mrs. Jutamas Mongkolpitaksuk	Chairman of Public Relations II
15.	Ms. Puckvadee Songkroh	Chairman of T.L.A. Bulletin
16.	Mrs. Panee Panit	Chairman of Fund Raising
17.	Mr. Wanlop Swaddiwanlop	Chairman of Publication
18.	Ms. Supatra Chatngarn	Chairman of Library Supervision
19.	Ms. Supaporn Sungsi	Chairman of Research Projects
20.	Mrs. Yupadee Toboonsupachai	Chairman of Library Standard
21.	Ms. Karnmanee Suckharoen	Member
22.	Mrs. Chermpan Pankhuenkhat	Member
23.	Ms. Suwanna Thongsrisuksai	Member

Mrs. Vorrart Srinamngern Executive Secretary

ประธานชมรมในสังกัดสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย

1. นางธรา	กนกมณี	ประธานชมรมเพื่อหอสมุดแห่งชาติ
2. นางนันทา	วิฑูตศักดิ์	ประธานชมรมผู้สอนวิชาบรรณารักษศาสตร์
3. น.ส.ประดิษฐา	ศิริพันธ์	ประธานชมรมห้องสมุดเฉพาะ
4. นางพวงรัตน์	จรรยาศักดิ์	ประธานชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน
5. นางเรณู	เปี้ยชื่อ	ประธานชมรมบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชน
6. นางอรพรรณ	โคตมานุรักษ์	ประธานชมรมห้องสมุดเพื่อการอาชีวศึกษา
7. นางเอมอร	ศรีนิลทา	ประธานชมรมบรรณารักษ์สถาบันอุดมศึกษา

THAI LIBRARY ASSOCIATION

1346 Soi 5 Sukhapibal 1 Rd., Klongchan, Bangkok, Bangkok 10240

Tel. 734-8022-3 Fax. 734-8024

ห้องสมุด

วารสารวิชาการรายสามเดือนของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

วัตถุประสงค์

- ส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ ความคิดในสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ สารนิเทศศาสตร์ และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง
- เผยแพร่ผลการทดลอง การค้นคว้า และการวิจัยของสถาบันที่เกี่ยวข้อง
- เป็นสื่อกลางในการอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นของสมาชิกและผู้สนใจ

กำหนดออก

ปีละ 4 ฉบับ (มกราคม-มีนาคม, เมษายน-มิถุนายน, กรกฎาคม-กันยายน, ตุลาคม-ธันวาคม)

อัตราค่าสมาชิก

จำหน่ายปลีกฉบับละ 40 บาท สมาชิกรายปี ปีละ 150 บาท ให้เปล่าสำหรับสมาชิกสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ติดต่อขอรับและสมัครเป็นสมาชิกได้ที่ นางวรรณรัตน์ ศรีน้ำเงิน สำนักงานสมาคม สมาชิกและผู้สนใจต้องการ เผยแพร่ความรู้ หรือแสดงความคิดเห็นโปรดส่งเรื่องไปที่ นางสาวภักดี สงเคราะห์ ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ถนนพระราม 4 พญาไท กรุงเทพฯ 10400 โทร. 2461358-74 ต่อ 5205 โทรสาร 2455415 โทร. (ที่บ้าน) 5336496

วารสารห้องสมุดยินดีรับบทความจากผู้อ่านทุกท่าน การส่งบทความตีพิมพ์โปรดแจ้งประวัติการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่การงานของผู้เขียน พร้อมทั้งชื่อตัว นามสกุล ชื่อบทความภาษาอังกฤษ บทความย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และสถานที่ทำงาน หรือที่อยู่ติดต่อได้ ความยาวของบทความประมาณ 10-15 หน้า มีการอ้างอิงตามหลักวิชาการ บทความที่มีภาพประกอบ ขอให้ส่งภาพที่ชัดเจนมาด้วย และโปรดเก็บสำเนาต้นฉบับเอาไว้ด้วย คณะผู้จัดทำจะไม่ส่งคืนต้นฉบับให้แก่ผู้เขียน

ขอคิดเห็นที่ปรากฏในวารสารนี้ เป็นความคิดเห็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ซึ่งไม่จำเป็นต้องตรงกับความเห็นของสมาคมและคณะผู้จัดทำ การนำบทความไปตีพิมพ์ต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากบรรณาธิการ

ที่ปรึกษา

คณะกรรมการบริหารสมาคม

บรรณาธิการบริหาร

ภักดี สงเคราะห์

บรรณาธิการประจำฉบับ

ภักดี สงเคราะห์

กองบรรณาธิการ

จันทนา แวหวงษ์

ประดิษฐา ศิริพันธ์

พรสุข พงศ์วุฒิศักดิ์

สุกัญญา มุกฏอรฤดี

อรุณรัตน์ ภู่อุณสรณ์ชัย

ออกแบบปก

ปิยนดา ศิริพูนสวัสดิ์

บรรณาธิการผู้พิมพ์โฆษณา

วรรณรัตน์ ศรีน้ำเงิน

สำนักงาน

1346 ซอย 5 ถนนสุขุมวิท 1

คลองจั่น บางกะปิ กทม. 10240

โทร. 734-8022-3 โทรสาร. 734-8024

พิมพ์ที่

หจก. พี.เอ็น. การพิมพ์

150-152 ถนนริมคลองประปา

บางซื่อ กรุงเทพฯ 10800

โทร. 587-6453-4 โทรสาร. 587-8071

วารสาร ห้องสมุด

T.L.A. Bulletin ISSN 0857-0086

ปีที่ 40 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2539

สารบัญ

บทบรรณาธิการ

ภักวดี สงเคราะห์

บทความ

- การพัฒนาวิชาการตั้งแต่ พ.ศ. 2516-2538 ของภาควิชา
บรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 1
รัตนา ณ ลำพูน
- Paradigm Shift for Information Professionals : Issues in Library Education 13
พิมลพรรณ เรพเพอร์
- User Education : Formulating Programs in Response to Faculty Needs 30
นุชรีย์ ตริโรจนวงศ์

บทความแปล

- บทบาทของญี่ปุ่นในโครงการโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศทั่วโลก 44
ทัศนาศ สลัดยะนันท์

บทความวิจัย

- การสำรวจความต้องการและศักยภาพในการจัดการศึกษา 49
หลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์
สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ชุดิมา สัจจนันท์ และ สุกัญญา ชีวพงศ์ภักดี

T.L.A. Bulletin

T.L.A. Bulletin VOL. 40 NO. 3 July - September 1996

CONTENTS

EDITORIAL

Puckvadee Songkroh

ARTICLES

- Academic Development Since 1973-1995, Department of Library Science, Faculty of Humanities Chiang Mai University 1
Assoc. Prof. Ratana Na Rampoon
- Paradigm Shift for Information Professionals : Issues in Library Education 13
Assoc. Prof. Dr.Pimonpan Prasertwong Raper
- User Education : Formulating Programs in Response to Faculty Needs 30
Asst. Prof. Nusharee Trelojwong

TRANSLATED ARTICLE

- A Project of Japanese Role for World Fundamental Structure of Information Technology 44
Assoc. Prof. Tassana Saladyanan

RESEARCH ARTICLE

- A Survey of Educational Needs and Potential in Managing the Information Science for Master's Degree Program, School of Liberal Arts, Sukhotai Thammatirat Open University 49
Assoc. Prof. Chutima Sacchanand and Sukanya Teerapongpakdee

บทบรรณาธิการ

บทความ ที่ปรากฏในวารสารฉบับนี้ คงจะบอกมวลสมาชิกได้ว่า วงการการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ของประเทศไทยไม่ได้หยุดนิ่ง บทความที่หลังไหลเข้ามา เพื่อลงในวารสารของแต่ละท่าน ได้แสดงออกถึงความตื่นตัว ของผู้กำหนดบทบาทแห่งวิชาชีพ ที่พยายามถ่ายทอดความรู้ ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

ความรู้ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีความสำคัญ สำหรับการปฏิบัติงานในปัจจุบัน ดังคำกล่าวของ ศ.น.พ.อรรถสิทธิ์ เวชชาชีวะ อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ในการประชุม นิเทศข้าราชการ ลูกจ้างประจำ พนักงานมหาวิทยาลัย ประจำปี 2539 มีใจความพอสรุปได้ดังนี้ “มหาวิทยาลัยมหิดลจะพัฒนาและก้าวหน้าไปได้นั้น สิ่งสำคัญที่บุคลากรของมหาวิทยาลัยต้องมีความสามัคคี รู้จักหน้าที่ของตน บริหารเวลาเป็นและพร้อมที่จะให้บริการ เพื่อนำมหาวิทยาลัยก้าวไปสู่ความเป็นเลิศร่วมกัน **พร้อมทั้งมีความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและภาษาในระดับใช้งานได้** เพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสำคัญที่สุดคือการทำงานในมหาวิทยาลัยได้อย่างมีความสุข (“ข้าราชการมหิดลควรเน้นเรื่องภาษาและเทคโนโลยีสารสนเทศ” สารมหาวิทยาลัย ปีที่ 21 ฉบับที่ 16 31 สิงหาคม 2539 หน้า 1-2)

จากข้อความดังกล่าว ทำให้มองเห็นความต้องการของตลาดแรงงาน ที่ต้องการผู้ที่มีความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในระดับใช้งานได้เป็นองค์ประกอบ เมื่อถึงเวลาที่ทุกคนมีความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในระดับใช้งานได้ และใช้ได้ดี ห้องสมุด บรรณารักษ์ และนักเอกสารสนเทศ จะยังคงเป็นที่ต้องการอยู่หรือไม่ จากสภาพปัจจุบันผู้ให้บริการ ยังคงต้องใช้บริการของห้องสมุด เพราะอาจจะขาดความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศอุปกรณ์ต่างๆ มีราคาสูง หน่วยงานไม่สามารถจัดหาไว้บริการด้วยจำนวนที่เป็นส่วนที่เหมาะสมกับการใช้งาน รวมทั้งความสามารถในการจัดซื้อมาใช้เป็นการส่วนตัว ทำให้ขาดโอกาสในการเรียนรู้ และฝึกฝน ประกอบกับความไม่ถนัดในภาษา ที่ใช้ในระบบคอมพิวเตอร์ ทำให้การเรียนรู้ทำได้ยากขึ้น ข้อมูลสารสนเทศยังคงมีการเผยแพร่ในรูปของสิ่งพิมพ์ เป็นส่วนใหญ่ ยังไม่สามารถจัดเก็บไว้ในระบบคอมพิวเตอร์ได้ทั้งหมด และการเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศโดยตรงของแต่ละแหล่งข้อมูล ยังมีจำนวนน้อย

แต่ถ้าเมื่อถึงวันที่ปัญหาเหล่านี้หมดไป อะไรจะเกิดขึ้น มีการพูดกันแพร่หลายในกลุ่มนักคอมพิวเตอร์ ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับข้อมูลสารสนเทศ ได้ทำนายระยะเวลาของความปลอดภัยในวิชาชีพบรรณารักษ์ไว้ให้ประมาณ 5 ปี คำทักท้วงอาจจะเกิดขึ้นหรือไม่เกิดขึ้น ซึ่งอาจจะไม่เกิดขึ้นในทศวรรษนี้เลยก็ได้ แต่เป็นมุมมองที่ไม่น่าจะปล่อยวาง เรา น่าจะได้เตรียมการไว้ โดยเฉพาะสำหรับ**คลื่นลูกใหม่** แห่งวงการบรรณารักษ์

วารสารฉบับนี้ เป็นฉบับสุดท้ายของกองบรรณาธิการชุดที่มีชื่ออยู่ในวารสาร สำหรับวารสารฉบับสุดท้ายของปี พ.ศ. 2539 คณะอนุกรรมการฝ่ายวารสาร ในคณะกรรมการความร่วมมือห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา จะเป็นผู้รับผิดชอบเป็นผู้จัดทำ ในนามบรรณาธิการ ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ที่กรุณาส่งบทความมาลงในวารสารทุกท่าน ตลอดเวลาของการจัดทำปัญหาที่วารสารออกล่าช้ากว่ากำหนด เพราะต้องใช้เวลาในการพิสูจน์อักษร ที่ปฏิบัติหลายครั้งและหลายคน แต่ก็ยังคงมีข้อผิดพลาด ก็คงต้องขออภัยไว้ ณ ที่นี้ “ลาก่อน” เพื่อรอต้อนรับ **คลื่นลูกใหม่ไฟแรง** สู่การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี ใหม่ และสดใสกว่าเดิม

สวัสดิ์

ภัควดี สงเคราะห์

บรรณาธิการ

การพัฒนาวิชาการตั้งแต่ พ.ศ. 2516-2538
ของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รศ.รัตนา ณ ลำพูน

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคแห่งแรก ที่เปิดสอนหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2511 การจัดการศึกษาในสาขาวิชาดังกล่าว ได้มีการพัฒนาและแก้ไขปรับปรุงหลักสูตร หลายครั้งด้วยกัน คือ ในปี พ.ศ. 2516 พ.ศ. 2529 พ.ศ. 2530 และ พ.ศ. 2537 (เริ่มใช้ปีการศึกษา 2538) ในบทความนี้ได้กล่าวถึงวิธีและขั้นตอนต่างๆ ในการดำเนินการ

Academic Develoment Since 1973-1995, Department of Library Science,
Faculty of Humanities, Chiang Mai University

Assoc. Prof. Ratana Na Rampoon

Chiang Mai University was the first provincial university where Library Science study has been offered in Liberal Arts curriculum, department of Library Science, Faculty of Humanities, since 1986. The curriculum has been changed and developed several times in 1973, 1986, 1987 and 1994 (for students enroll in 1995). The article was described about process and method of curriculum development.

การพัฒนาวิชาการตั้งแต่ พ.ศ. 2516-2538
ของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รัตนา ญ ลำพูน *

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคแห่งแรกที่เปิดสอนหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2511 และหลักสูตรฯ ที่ภาควิชาฯ ใช้ในการผลิตบัณฑิตได้มีการปรับปรุงแก้ไขหลายครั้ง ทั้งที่จัดเป็นการปรับปรุงเล็กน้อยและปรับปรุงมาก การปรับปรุงหลักสูตรฯ แต่ละครั้งนั้นย่อมเป็นเครื่องบ่งชี้ประการหนึ่งถึงความเคลื่อนไหวหรือการพัฒนาทางวิชาการของภาควิชาฯ และการพัฒนาวิชาการของภาควิชาฯ จะประสบความสำเร็จหรือไม่ หรือประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับ การปรับเปลี่ยนและความพร้อมทางวิชาการ ผนวกกับความพร้อมของบุคลากรในภาควิชาฯ ที่จะทำงานเพื่อส่วนรวมเป็นสำคัญ

เมื่อ พ.ศ. 2516 ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ ได้ปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรฯ ที่จัดเป็นการปรับปรุงมากเป็นครั้งแรก ต่อมาใน พ.ศ. 2529 ภาควิชาฯ ได้ปรับโครงสร้างหลักสูตรฯ ให้สอดคล้องกับข้อบังคับของมหาวิทยาลัยว่าด้วยการศึกษาในระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2528 และกำหนดกระบวนวิชาต่างๆ รวมทั้งกระบวนวิชา ม.บร. 414 : สารนิเทศศาสตร์ (Information Science) ไว้ในหลักสูตรปรับปรุงใหม่ฉบับปี พ.ศ. 2530 ด้วย ซึ่งนับเป็นหลักสูตรปรับปรุงมากเป็นครั้งที่ 2 และภาควิชาฯ ใช้หลักสูตรนี้กับนักศึกษาวิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ ตั้งแต่รหัส 30-34 โดยนักศึกษารหัส 34 ได้สำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา 2537 และเป็นบัณฑิตรุ่นที่ 30 ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. 2537 ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ได้เริ่มดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรฯ อีกครั้ง โดยในครั้งนี้ได้แบ่งการปรับปรุงหลักสูตรฯ เป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การเปิดกระบวนวิชาใหม่ด้านสารนิเทศศาสตร์ เพิ่มอีก 3 กระบวนวิชาไว้ในหลักสูตรฯ ได้แก่กระบวนวิชา

- ม.บร. 212 : ความรู้เบื้องต้นด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
(Introduction to Information Technology)
- ม.บร. 336 : โปรแกรมสำเร็จประยุกต์สำหรับฐานข้อมูลห้องสมุด
(Application Packages for Library Databases)

* รองศาสตราจารย์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

- ม.บร. 357 : บริการสารนิเทศระบบออนไลน์ในห้องสมุด

(Online Information Service)

ทั้ง 3 กระบวนวิชานี้ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้อนุมัติให้เปิดสอนและเพิ่มกระบวนวิชา
ข้างต้นในโครงสร้างหลักสูตรฯ ตั้งแต่ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2538

ขั้นตอนที่ 2 การปรับปรุงหลักสูตรฉบับปี พ.ศ. 2530 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันให้เป็นหลัก
สูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสารนิเทศศาสตร์ หรือสารนิเทศศึกษา คาดว่าการปรับปรุง
หลักสูตรที่จัดเป็นการปรับปรุงมากกว่าครึ่งที่สามจะแล้วเสร็จในอนาคตอันใกล้

การเพิ่มกระบวนวิชาสารนิเทศศาสตร์และการปรับปรุงหลักสูตรที่เป็นการปรับปรุง
มากกว่าครึ่งที่สามนี้ นับเป็นผลทางรูปธรรมของการที่ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ได้เรียนเชิญ
ดร.ฌาคส์ วาลส์ (Dr.Jacques Valls) อดีตผู้อำนวยการห้องสมุดและศูนย์เอกสารส่วนภูมิภาค
สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย และกงสุลกิตติมศักดิ์ประเทศฝรั่งเศสประจำจังหวัดเชียงใหม่ เป็น
ที่ปรึกษาด้านวิชาการของภาควิชาฯ ตั้งแต่ พ.ศ. 2530

ในด้านวิชาการของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ ดร.วาลส์ เห็นความจำเป็นในการ
พัฒนาบุคลากรของภาควิชาฯ เป็นลำดับแรก นั่นคือ คณาจารย์จะต้องเพิ่มพูนความรู้
ประสบการณ์ และทักษะด้านสารนิเทศศาสตร์ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้สามารถรับผิดชอบ
การสอนด้านสารนิเทศศาสตร์ และการปรับปรุงหลักสูตรของภาควิชาฯ ให้เป็นบรรณารักษ
ศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ หรือหลักสูตรสารนิเทศศาสตร์/สารนิเทศศึกษา หลักสูตรปรับปรุง
ใหม่ที่จะเกิดขึ้นนี้เป็นแนวทางสำคัญในการผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับสังคมสารนิเทศใน
ยุคโลกาภิวัตน์ และสนองตอบความต้องการบุคลากรด้านสารนิเทศของตลาดแรงงานทั้งภาครัฐ
และภาคเอกชนได้อย่างกว้างขวาง

จากข้อคิดเห็นข้างต้น ดร.วาลส์ จึงเริ่มดำเนินการพัฒนาบุคลากรของภาควิชาฯ โดย
เสนอแนวความคิดและโครงการพัฒนาวิชาการภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ไปยัง The International
Development Research Centre (IDRC) ประเทศแคนาดา เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2531 ใน
การเสนอแนวความคิดและโครงการดังกล่าว IDRC เห็นควรที่จะให้ความช่วยเหลือการพัฒนา
ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และพิจารณาให้
ขยายความช่วยเหลือไปยังภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ของมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคอีก 2 แห่ง
คือ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยมอบหมายให้ภาควิชา
บรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นผู้ประสานงานโครงการฯ

ปัจจุบันใช้ชื่อว่า ศูนย์ทรัพยากรห้องสมุดและสารสนเทศ

(Center for Library and Information Resources - CLAIR)

ระหว่างการดำเนินการติดต่อขอความช่วยเหลือจาก IDRC นั้น ดร.วาลส์ ได้ขอทุนจากรัฐบาลฝรั่งเศส ส่งอาจารย์ของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 1 คน² ไปรับการอบรมเรื่อง "Information Technology and Computerized Library Services" ณ ห้องสมุดและศูนย์เอกสารส่วนภูมิภาค สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (LRDC, AIT) เป็นเวลา 3 เดือน ระหว่างเดือนมิถุนายน - สิงหาคม พ.ศ. 2531

การส่งอาจารย์ของภาควิชาฯ เข้ารับการอบรมครั้งนี้ ส่งผลให้ภาควิชาฯ ได้รับความร่วมมือทางวิชาการจาก LRDC, AIT ในการส่งวิทยากรมาบรรยายและจัดการฝึกอบรมด้านสารนิเทศศาสตร์ ณ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ. 2531

ปี พ.ศ. 2532 IDRC ได้พิจารณาให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ขอนแก่น และสงขลานครินทร์ ในขั้นเริ่มต้น คือ อนุมัติทุนดำเนินงานห้องสมุด ศูนย์สารนิเทศและโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์ ในกรุงเทพมหานคร มาเลเซีย และสิงคโปร์ รวม 20 แห่ง แก่คณาจารย์ของภาควิชาฯ ทั้ง 3 สถาบันฯ ละ 2 คน เป็นเวลา 2 สัปดาห์ (22 พฤษภาคม ถึง 3 มิถุนายน 2532) เพื่อให้คณาจารย์ทราบวิธีการและมีประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับเทคโนโลยีทันสมัยที่ใช้ในศูนย์สารนิเทศ ตลอดจนแนวโน้มของการพัฒนางานด้านสารนิเทศ

ปี พ.ศ. 2533 ดร.มาคส์ วาลส์ ได้ร่วมศึกษาข้อมูลและความต้องการพัฒนาบุคลากรของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคทั้ง 3 แห่ง และเป็นผู้จัดทำรายละเอียดโครงการขอความช่วยเหลือทางวิชาการจาก IDRC ปรากฏว่า IDRC ให้ความเห็นชอบในการพัฒนาด้านวิชาการแก่คณาจารย์ของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ของมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคทั้ง 3 แห่ง อย่างเป็นทางการ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 โดยใช้ชื่อโครงการว่า "Upgrading Information Sciences Education In Thai Universities"

วัตถุประสงค์ของโครงการฯ มีดังนี้

1. เพื่อเพิ่มพูนความรู้และคุณวุฒิ โดยเฉพาะสาขาเทคโนโลยีสารนิเทศให้แก่คณาจารย์ประจำภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคทั้ง 3 แห่ง
2. เพื่อจัดหาฮาร์ดแวร์และอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนเทคโนโลยีสารนิเทศให้เพียงพอกับความต้องการ
3. เพื่อปรับปรุงหลักสูตรของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ให้สอดคล้องกับความต้องการ

² รองศาสตราจารย์รัตนา ณ ลำพูน

ของวิชาการด้านสารสนเทศศาสตร์ และสนองตอบความต้องการของตลาดแรงงานด้านสารสนเทศในประเทศไทยทั้งในปัจจุบันและอนาคต

โครงการดังกล่าว เป็นการพัฒนาศักยภาพของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ทั้ง 3 มหาวิทยาลัย ทั้งนี้จากการให้ทุนดูงานห้องสมุด ศูนย์สารสนเทศและโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์เมื่อ พ.ศ. 2532¹ และรายละเอียดโครงการขอความช่วยเหลือทางวิชาการที่จัดทำโดย ดร.ณาคส์ วาลส์ เมื่อ พ.ศ. 2533 IDRC จึงอนุมัติให้ความช่วยเหลือตามขั้นตอนเป็นระยะเวลา 3 ปี (พ.ศ. 2534-2536) โดยให้งบประมาณสนับสนุนโครงการนี้จำนวนประมาณ 4 ล้านบาท เพื่อดำเนินการเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. จัดซื้อไมโครคอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ และอุปกรณ์อื่นๆ เช่น Modem; CD-Drive; Data Show; Scanner ฯลฯ ทั้งนี้ IDRC อนุมัติงบประมาณให้จัดซื้อคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ต่างๆ รวมทั้งการจัดตั้งห้องปฏิบัติการไมโครคอมพิวเตอร์แก่โครงการนี้เป็นโครงการแรก ซึ่งนับว่าเป็นการให้ความช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษที่ไม่เคยให้กับโครงการการให้ความช่วยเหลือด้านสารสนเทศแก่ประเทศต่างๆ มาก่อน

2. ฝึกอบรมด้านสารสนเทศศาสตร์

2.1 ระดับกลาง (ณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)

2.2 ฝึกอบรมในลักษณะ internships (ณ สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชียกรุงเทพฯ)

2.3 ฝึกอบรมระยะสั้น (ต่างประเทศ)

2.4 ศึกษาและฝึกอบรมระดับประกาศนียบัตรและระดับปริญญาโทสาขาสารสนเทศศาสตร์ (ต่างประเทศ)

3. เข้าร่วมประชุมทางวิชาการระดับนานาชาติ/ทัศนศึกษาห้องสมุดและศูนย์สารสนเทศ ต่างประเทศ

ในฐานะผู้ประสานงานโครงการฯ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จึงรับผิดชอบการดำเนินการเรื่องต่างๆ ข้างต้นตามลำดับ นอกจากนั้น IDRC ได้จัดสรรงบประมาณพิเศษสนับสนุนให้คณาจารย์ของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ของทั้ง 3 มหาวิทยาลัยฯ ละ 1 คน ไปฝึกอบรมในหัวข้อที่เกี่ยวกับสารสนเทศศาสตร์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. Indexing & Abstracting ณ สถาบัน AIBA ประเทศฟิลิปปินส์ ระหว่างวันที่ 18 พฤศจิกายน - 6 ธันวาคม 2534²

¹ อาจารย์จากภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่รับทุนไปดูงานฯ ระหว่างวันที่ 22 พฤษภาคม - 3 มิถุนายน 2532 คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิเชียร นิตยะกุล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ทัศนาศิลป์ นิตยะนันท์

² อาจารย์จากภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่เข้ารับการฝึกอบรม คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทัศนาศิลป์ นิตยะนันท์

2. Information Repackaging and Consolidation ณ ห้องสมุดและศูนย์เอกสารส่วนภูมิภาค สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย ระหว่างวันที่ 3 กุมภาพันธ์ - 6 มีนาคม 2535³

อนึ่ง การดำเนินการฝึกอบรมด้านสารนิเทศศาสตร์นั้น มีรายละเอียดตามลำดับดังนี้

1. การฝึกอบรมระดับกลาง ณ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ IDRC ได้พิจารณาอนุมัติงบประมาณจำนวนหนึ่งให้ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จัดตั้งห้องปฏิบัติการไมโครคอมพิวเตอร์ โดยกำหนดให้มีงบประมาณจากคณะกรรมการส่วนหนึ่ง สนับสนุนการจัดตั้งห้องปฏิบัติการนี้ด้วย

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ดำเนินการจัดตั้งห้องปฏิบัติการไมโครคอมพิวเตอร์ และเสร็จสิ้นเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2535 ต่อมาระหว่างวันที่ 13-24 เมษายน 2535 จึงได้จัดการฝึกอบรมด้านสารนิเทศศาสตร์ ณ ห้องปฏิบัติการดังกล่าวแก่คณาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ รวมทั้งคณาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

การฝึกอบรมด้านสารนิเทศศาสตร์แก่คณาจารย์ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ของมหาวิทยาลัยส่วนภูมิภาคทั้ง 3 แห่งนั้น IDRC ได้มอบหมายให้ Mr.Edward Lim Huck Tee จากห้องสมุดมหาวิทยาลัยโมนาช และ Mr.Michael Sherwood จาก Computer Sciences of Australia Pty. Ltd. ประเทศออสเตรเลีย เป็นผู้กำหนดเนื้อหาและเป็นวิทยากรของการฝึกอบรมด้วย สำหรับเนื้อหาของการฝึกอบรมประกอบด้วย 5 หัวข้อ ต่อไปนี้

1. Computing in the Library Environment
2. Managing & Planning Library Automation Projects
3. Introduction to Programming
4. Telecomputing and Online Access
5. Recent Developments in Information Technology

2. การฝึกอบรมในลักษณะ Internships ณ สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย กรุงเทพมหานคร และการศึกษา/ฝึกอบรมระดับประกาศนียบัตร และระดับปริญญาโท สาขาสารนิเทศศาสตร์ (ต่างประเทศ)

เมื่อขึ้นปีที่ 2 ของโครงการฯ หัวหน้าภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ (และสารนิเทศศาสตร์) ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ได้ประชุมร่วมกันเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2535 ณ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

³ อาจารย์จากภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่เข้ารับการฝึกอบรม คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.ณิ ณ ลำปาง

เพื่อร่วมกันพิจารณาการดำเนินงานโครงการลำดับต่อไปเกี่ยวกับหลักสูตร สถานที่ฝึกอบรม/ศึกษา ทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งปรากฏผลสรุปของการให้จัดการฝึกอบรมและการศึกษาต่อ ดังนี้

2.1 การฝึกอบรมหัวข้อ "New Information Technology and Computerized Library Services"¹ ณ ห้องสมุดและศูนย์เอกสารส่วนภูมิภาค สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย ระหว่างวันที่ 15 มีนาคม - 4 มิถุนายน 2536 ทั้งนี้แต่ละสถาบันจะส่งอาจารย์เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรนี้ สถาบันละ 1 คน²

2.2 การศึกษาและฝึกอบรมระดับประกาศนียบัตร และระดับปริญญาโท สาขาสารนิเทศศาสตร์ (ต่างประเทศ)³

ในส่วนของการศึกษาและฝึกอบรมระดับประกาศนียบัตร ณ ต่างประเทศนั้น หัวหน้าภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ของทั้งสามสถาบันเห็นชอบกับข้อเสนอแนะของ IDRC ในการส่งคณาจารย์ที่ Mr.Edward Lim Huck Tee และ Mr.Sherwood ได้คัดเลือกจากผู้เข้ารับการอบรมด้านสารนิเทศศาสตร์เมื่อวันที่ 13-24 เมษายน 2532 จำนวน 3 คน (สถาบันละ 1 คน) เข้ารับการการศึกษาและฝึกอบรมระดับประกาศนียบัตร หลักสูตร "System Analysis and Design" ณ The Institute of Systems Science, National University of Singapore ประเทศสิงคโปร์ ในเดือนกันยายน 2536 - มิถุนายน 2537 (หลักสูตร 10 เดือน) และเนื่องด้วยข้อขัดข้องบางประการเป็นผลให้มีอาจารย์จากภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่นแทนที่ที่เข้ารับการการศึกษาและฝึกอบรมหลักสูตรนี้

สำหรับอาจารย์ของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่มีได้ศึกษาและฝึกอบรมหลักสูตรข้างต้นนั้น IDRC ได้เสนอให้เข้าศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศึกษา⁴ ณ Nanyang Technological University ประเทศสิงคโปร์ (หลักสูตร 2 ปี นอกเวลาระหว่างเดือนกรกฎาคม 2537 - มิถุนายน 2539)

3. การอบรมเชิงปฏิบัติการด้านสารนิเทศศาสตร์

ในส่วนของงบประมาณที่ IDRC ได้จัดสรรให้กับโครงการฯ เพื่อให้คณาจารย์ของทั้ง 3

¹ ดำเนินการในปีที่ 2 ของโครงการ

² อาจารย์จากภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่เข้ารับการอบรมฯ คือ อาจารย์พรประภา จุลพุฒาสัน และเนื่องจากภาควิชาฯ ได้รับงบประมาณจากคณะมนุษยศาสตร์ สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเข้ารับการฝึกอบรมบางส่วน จึงทำให้ภาควิชาฯ สามารถส่งอาจารย์เข้ารับการอบรมเพิ่มอีก 1 คน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ลัดดา รุ่งวิสัย

³ ดำเนินการในปีที่ 3 ของโครงการ

⁴ อาจารย์จากภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่เข้าศึกษาหลักสูตรนี้คือ อาจารย์พรประภา จุลพุฒาสัน

สถาบัน ไปทัศนศึกษาห้องสมุดและศูนย์สารนิเทศ ณ ต่างประเทศ ในปี พ.ศ. 2536 นั้น ปรากฏว่ามีการเปลี่ยนแปลงการใช้งบประมาณในส่วนนี้ กล่าวคือ หัวหน้าภาควิชา บรรณารักษศาสตร์ของทั้ง 3 สถาบัน เห็นควรที่จะนำงบประมาณดังกล่าวไปจัดกิจกรรมวิชาการรูปแบบอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อคณาจารย์ส่วนใหญ่ของภาควิชาฯ ดังนั้นจึงได้ตกลงให้นำงบประมาณส่วนนี้ไปจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการหัวข้อต่างๆ ด้านสารนิเทศศาสตร์ ณ ห้องปฏิบัติการไมโครคอมพิวเตอร์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตามลำดับ ดังนี้

3.1 การอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง "Information Science" ระหว่างวันที่ 16-19 สิงหาคม 2536 วิทยากรคือ Associate Professor Dr.Carolyn Susan Schwartz จาก The Graduate School of Library and Information Science, Simmons College ประเทศสหรัฐอเมริกา

หัวข้อการอบรม ประกอบด้วย

- Databases in libraries
- On-line searching
- CD-ROM selection, services, trends
- Database management
- Records management
- Telecommunications and networking
- Indexing
- Thesauries construction

3.2 การอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง "Indexing and Abstracting" ระหว่างวันที่ 6-10 ธันวาคม 2536 วิทยากรของการอบรมครั้งนี้ คือ

3.2.1 คุณอรอนงค์ สุรนิรนาถ หัวหน้าศูนย์ข้อมูลวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม และ ศูนย์ข้อมูลด้านพลังงานส่วนภูมิภาค ห้องสมุดและศูนย์เอกสารส่วนภูมิภาค สถาบันเทคโนโลยี แห่งเอเชีย

3.2.2 คุณอัญชลี แซ่มชุกกลีน หัวหน้างานวารสารและเทคโนโลยีห้องสมุด ห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นอกจากนั้นผู้เข้ารับการอบรมฯ ได้เข้าร่วมสัมมนาระดับชาติเรื่อง Thai Medical Informatics 1993 "Telecommunications : Our world is bigger, but we get closer" ณ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 8-9 ธันวาคม 2536 ด้วย

3.3 การอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง "Information Systems Analysis and Design" ระหว่างวันที่

25-29 เมษายน 2537 การจัดอบรมครั้งนี้ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค) กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม โดยศูนย์ฯ อนุมัติให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 4 ท่าน เป็นวิทยากรของการอบรมฯ ประกอบด้วย

3.3.1 รองศาสตราจารย์ ดร.ครรชิต มาลัยวงศ์ รองผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ

3.3.2 คุณประชา ตระการศิลป์ นักวิเคราะห์ระบบและหัวหน้าโครงการระบบของศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ

3.3.3 ดร.สมจวีร์ ปรียานนท์ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิจัยและพัฒนา ศูนย์คอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.3.4 ดร.เอื้อน ปิ่นเงิน ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง และอาจารย์ประจำภาควิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

นอกเหนือจากการพัฒนาวิชาการในระดับปริญญาตรีแล้ว ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้เสนอโครงการเปิดสอนสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ระดับปริญญาโทไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) และเนื่องด้วยยังไม่มีความพร้อมที่จะเปิดสอนหลักสูตรปริญญาโท ภาควิชาฯ จึงได้ขอบรรจุโครงการเปิดสอนหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตอีกครั้ง โดยขอเปิดสอนสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ต่อเนื่องมาถึงแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)

ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ เริ่มดำเนินการจัดทำหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ตั้งแต่วันที่ 8 มิถุนายน 2530 และภาควิชาฯ ได้นำเสนอโครงร่างและรายละเอียดหลักสูตรฯ ให้คณะกรรมการบัณฑิตศึกษาของคณะมนุษยศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย ที่ประชุมคณบดีและสภามหาวิทยาลัยพิจารณาให้ความเห็นชอบตามลำดับ ในที่สุดสภามหาวิทยาลัยในคราวประชุมเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2537 ได้อนุมัติรายละเอียดหลักสูตรฯ (ขั้นตอนที่ 2) และทบวงมหาวิทยาลัยรับทราบการขอเปิดหลักสูตรฯ ตั้งแต่วันที่ 2 มีนาคม 2538 ในการนี้ภาควิชาฯ ได้จัดการสอบคัดเลือกผู้สมัครเข้าศึกษาหลักสูตรฯ ในปีการศึกษา 2538 เป็นครั้งแรก

จากจุดเริ่มต้นของการจัดทำหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ส่งผลให้ภาควิชาฯ มีภารกิจทางวิชาการเพิ่มมากขึ้น เช่น การร่างและทำรายละเอียดหลักสูตรฯ การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการและการสัมมนาวิชา

การด้านสารนิเทศศาสตร์ การทำงานวิจัยสถาบันเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการขอเปิดหลักสูตรฯ การเตรียมความพร้อมด้านอุปกรณ์และทรัพยากรสารนิเทศ ฯลฯ ซึ่งภารกิจทางวิชาการเหล่านี้ นับเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อการขอเปิดหลักสูตรฯ และการดำเนินงานด้านบัณฑิตศึกษาที่มี ประสิทธิภาพ

ในส่วนของการร่างและทำรายละเอียดหลักสูตรฯ ภาควิชาฯ ได้รับความช่วยเหลือจากนักวิชาการสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์หลายท่าน ได้แก่ ศาสตราจารย์ คุณหญิงแมนมาส ขวลิต อาจารย์อุทัย ทุติยะโพธิ์¹ ศาสตราจารย์จารุวรรณ สิ้นธุโสภณ รวมทั้งได้รับข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์จากศาสตราจารย์ ดร.อุดม รุ่งเรืองศรี ผู้เชี่ยวชาญ สาขาบรรณกรรมล้านนา และผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ดร.ฌาคส์ วาลส์² ดร.แคโรลีน ชูซาน ชวาร์ตซ์ จาก Graduate School of Library and Information Science, Simmons College ประเทศสหรัฐอเมริกา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงลักษณ์ ไม่นายกิจ จากภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ แบ่งเป็น 2 แผน คือ

1. แผน ก แบบ ก (2) มีจำนวนหน่วยกิตรวม 36 หน่วยกิต และกำหนดให้ทำวิทยานิพนธ์ จำนวน 12 หน่วยกิต
2. แผน ข มีจำนวนหน่วยกิตรวม 36 หน่วยกิต และกำหนดให้ทำการค้นคว้าแบบอิสระจำนวน 6 หน่วยกิต

อนึ่ง เพื่อให้การพัฒนาวิชาการของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ ดำเนินไปอย่างครบวงจร กล่าวคือ การพัฒนาบุคลากร การปรับปรุงหลักสูตรระดับปริญญาตรี การจัดทำหลักสูตรระดับ บัณฑิตศึกษา การจัดตั้งห้องปฏิบัติการไมโครคอมพิวเตอร์ (ได้รับความช่วยเหลือจาก IDRC) ดังรายละเอียดที่นำเสนอข้างต้นแล้ว ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์เห็นความจำเป็นที่นักศึกษา บรรณารักษศาสตร์จะต้องได้รับความรู้ ประสบการณ์ และฝึกฝนทักษะการดำเนินงานของ ห้องสมุดสมัยใหม่ ที่เรียกว่าห้องสมุดระบบอัตโนมัติ (Automated Library System) ดังนั้นเมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2538 ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์จึงเสนอโครงการจัดหาครุภัณฑ์ "ห้องปฏิบัติ

¹ ได้รับพระราชทานปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2526 (งานพระราชทานปริญญาบัตรฯ ครั้งที่ 17)

² ได้รับพระราชทานปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 24 มกราคม 2538 (งานพระราชทานปริญญาบัตร ครั้งที่ 29)

การห้องสมุดระบบอัตโนมัติจำลอง” ในโครงการพัฒนาจัดหาและทดแทนครุภัณฑ์การศึกษาวิจัย (2540-2542) และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้เสนอไปยังทบวงมหาวิทยาลัย เพื่อเสนอขออนุมัติผูกพันงบประมาณต่อคณะรัฐมนตรี

ผลของการเสนอโครงการดังกล่าว คือ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่รับทราบจากทบวงมหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2539 ว่าสำนักงบประมาณเห็นสมควรสนับสนุนโครงการฯ ในหลักการ โดยสำนักงบประมาณได้แจ้งผลการพิจารณาให้ทบวงฯ ทราบเมื่อวันที่ 26 เมษายน 2539 เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินงานในส่วนที่เป็นรายละเอียดต่อไป

ตั้งแต่ พ.ศ. 2516 ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้พัฒนางานด้านวิชาการมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในส่วนของบุคลากร หลักสูตร และกระบวนการการเรียนการสอน นับวันภาควิชาฯ จะต้องเน้นและเพิ่มการปฏิบัติการมากขึ้นให้มากยิ่งขึ้นตามลำดับ เพราะปัจจุบันและอนาคตของสถาบันการศึกษาด้านสารสนเทศนั้นมีอาจหลักเล็งถึงการรับและการติดตามมิติใหม่ขององค์ความรู้ เทคโนโลยี ตลอดจนผลกระทบของกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาและวัฒนธรรม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดผลผลิต คือบัณฑิตของภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ พร้อมทั้งจะเป็นที่พึ่งของผู้ใช้สารสนเทศและมีความเชื่อมั่นว่าจะสามารถพัฒนาความรู้ ประสบการณ์ และทักษะทางวิชาการ เพื่อเป็นผู้นำของสังคมสารสนเทศในยุคโลกาภิวัตน์ได้ตามที่สังคมต้องการและคาดหวัง

14 สิงหาคม 2539

บรรณานุกรม

- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, คณะมนุษยศาสตร์. แบบเสนออนุมัติปริญญาโทติดมศกต์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปีการศึกษา 2537, เชียงใหม่ : 2537.
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, คณะมนุษยศาสตร์, ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์. **หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ (ฉบับปรับปรุงใหม่ 2530)** เชียงใหม่ : 2529.
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, คณะมนุษยศาสตร์และบัณฑิตวิทยาลัย, ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์. **หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2538)** เชียงใหม่ : 2537.
- รัตนา ณ ลำพูน "ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (พ.ศ. 2525-2538)" ใน **ที่ระลึกการเกษียณอายุราชการ รองศาสตราจารย์วิไล ปานพลอย**. เชียงใหม่ : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2538.
- _____. สถานภาพและการดำเนินงานภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ ระหว่าง 21 ธันวาคม 2535 - 20 ธันวาคม 2538. เชียงใหม่ : ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2538.
- วิไล ปานพลอย. "การจัดตั้งและการเรียนการสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่", **วารสารห้องสมุด**. 25 (ตุลาคม-ธันวาคม, 2524) : 58-90.
- Chiang Mai University, Education Services Division. **Chiang Mai University Bulletin 1995 (Undergraduate Programs)**, Chiang Mai : 1995.
- Chiang Mai University, Faculty of Humanities, Department of Library Science. **Report on the Study Travel**. (Report Submitted to the International Development Reserach Centre) Chiang Mai : 1989.
- _____. **Upgrading the Teaching of Information Sciences at the Three Major Provincial Universities in Thailand**. (Proposal Submitted to the International Development Reserach Centre). Chiang Mai : 1990.
- _____. _____ First Term Interim Technical report, (Report Submitted to the International Development Reserach Centre). Chiang Mai : 1992.
- _____. _____ Second Term Interim Technical report, (Report Submitted to the International Development Reserach Centre). Chiang Mai : 1993.
- _____. _____ Third Term Interim Technical report, (Report Submitted to the International Development Reserach Centre). Chiang Mai : 1994.
- _____. **Working Document for the Preparation of the Proposal to IDRC**. Chiang Mai : 1989.
- Valls, Jacques. A paper on "Possibility of Financial Assistance to the School of Information Science from the International Development Research Centre." November 11, 1987.

Paradigm Shift for Information Professionals : Issues in Library Education

รศ.ดร. พิมลพรรณ เรพเพอร์

การศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อยู่ในสภาวะหัวเลี้ยวหัวต่อ ซึ่งเป็นผลมาจากหลายสาเหตุด้วยกัน หลักใหญ่ๆ ได้แก่ การหลั่งไหลของสารสนเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศ สถาบันทางสารสนเทศ การเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อม ความเปลี่ยนแปลงในความต้องการสารสนเทศของสังคม ความต้องการอาชีพนักเอกสารสนเทศ ยังมีปัญหาที่สลับซับซ้อนอีกบางประการที่การศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ต้องเผชิญ ตัวอย่างหลักที่พอจะมองเห็นได้ก็คือ วิชาชีพสารนิเทศเป็นแรงกดดันที่มีต่อวิชาชีพบรรณารักษ์ ที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร เป็นการสนองตอบหัวเลี้ยวหัวต่อ เพื่อให้การศึกษาของคนรุ่นใหม่ในปัจจุบันสามารถจะผสมผสานเข้ากับตลาดของสารสนเทศ

Paradigm Shift for Information Professionals : Issues in Library Education

Assoc. Prof. Dr. Pimonpan Prasertwong Raper

Library education programs in Southeast Asia are in the state of transition as a consequence of several factors, mainly the information explosion, the application of information technology in organizations particularly information institutions, the changing environment, the changing information needs of society, and the changing needs of the information profession. There are several complex and unique issues confronting library and information science education in Southeast Asia. The observed paradigm shift in the information profession has put pressure on the library profession to revise the curricula in response to the transition so that a new breed of graduates can be prepared for the present and emerging information markets.

Paradigm shift for Information Professionals : Issues in Library Education

รศ.ดร. พิมลพรรณ เรฟเพอร์ *

Abstract

Library education programs in Southeast Asia are in the state of transition as a consequence of several factors, mainly the information explosion, the application of information technology in organizations particularly information institutions, the changing environment, the changing information needs of society, and the changing needs of the information profession. There are several complex and unique issues confronting library and information science education in Southeast Asia. The observed paradigm shift in the information profession has put pressure on the library profession to revise the curricula in response to the transition so that a new breed of graduates can be prepared for the present and emerging information markets.

Overview

Countries in Southeast Asia have been experiencing the incredibly high economic growth over the past decades. All Southeast Asian countries, except Malaysia and Singapore, have developed from largely agrarian communities into the bustling industrializing nation. Along with the developing process in Southeast Asian countries, the information era has been felt in these countries, it can be easily recognized in urban areas in such sectors as industry, business, and education.

In both public and private sectors of these countries, information is recognized as a major critical resource in production and wealth creation. Information Technology (IT) has been used widely in all aspects and is also regarded as an instrument in enhancing the country's competitiveness in industry and international trade.

In Thailand, for example, It is also seen as a cost effective means for developing Thai society and improving the quality of life of its citizens. These facts are illustrated through the encouragement and support of investment in the information infrastructure, especially through the telecommunication backbone, and the establishment of the national information system. In addition, the United Nations Industrial Development Organization (UNIDO) has recently announced its selection of Thailand as the regional hub for human resources development in telecommunications to foster skills throughout the region.

The applications of It have naturally expanded to cover the area of libraries and information services in Southeast Asia starting as early as 1970 at The Asian Institute of

* รองศาสตราจารย์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Technology in Bangkok. At present, in this region, many libraries are fully computerized, especially those large research, academic and special libraries, in Malaysia and Singapore.

Introduction

Library and information science education in Southeast Asia is in the state of transition like the education program in the United States and the United Kingdom upon which they are modelled.

It can be observed that it has had a tremendous impact upon those educational programs. It has been more than a decade since librarians and library educators in Southeast Asia have started to feel the impact of the technological era upon the profession. Educational programs are at a crossroads, and are having difficulties determining the correct route to take. Librarians and library educators, have several common questions :

- 1) How is the profession to keep up with the rapid pace of change in information technology ?
- 2) What should be taught to students and to what extent ?
- 3) Should emphasizes be placed only on the practical parts of information technology ?
- 4) How much of traditional content related to library activities should be kept ?
- 5) Should curricula be expanded to include the theoretical and practical aspects of information technology as offered in other programs, such as computer science, information technology, telecommunications and management information systems ?
- 6) What should those education program be called ? Which name would be appropriate- information studies, information management, information science, or library and information science ?
- 7) Should undergraduate programs be abandon and concentration be placed only on the master's program ?

These questions show the strong concerns librarians and library educators have toward determining what should be the most appropriate library education program for information professionals in Southeast Asia.

This paper attempts to identify issues which may contribute to a "paradigm shift" in the information profession. It also tries to reveal some aspects of how library education in Southeast Asia, particularly in Thailand, is moving toward a new era in response to the country's changing environment and the changes occur in the profession.

Information Professionals

The "information professional" is accepted worldwide as an encompassing term to describe individuals who are required to think conceptually, to reason logically, and to utilize both that knowledge and advancing technologies to address the information needs of society systematically

(Stueart, R. 1993 : B37). A large segment of this professional is called "librarian", a term defined by activities performed in the building called libraries, even though at present librarians are responsible for activities not institutional bound but extending beyond the walls of the libraries.

Library and Information Science Education : Present Scenario

Library and information Science education is in a period of transition. This transition is caused by several factors such as the changing environment in economic, social, cultural, and political arenas. There seem to be another major transition that affects the profession a great deal. That transition is caused by the rapid and dramatic changes in the field of information technology. Computers and telecommunication open up new possibilities for the creation, organization, storage, retrieval, distribution, and transfer of information. During the last two decades we have witnessed the growth of new information products, such as sound, graphic images, optical discs, CD-ROMs, and databases of bibliographic, numeric, and fulltext information as well as a mass of information available on the internet-the global information highway.

The idea of the paperless society put forth by Lancaster in 1978, has stirred up pros and cons of this concept during the last ten years. Those who agree with Lancaster seem to regard the coming of the paperless society as an inevitable phenomenon. Others, specifically Sven Birkerts, an award-winning literary critic and reviewer, seems to be cautious and worried that the conversion of print to electronic information would result in "language erosion, the flattening of historical perspectives, and the waning of the private self and individual" (Birkerts, Sven, 1994 : 128-130 as cited by Joelle Mellon). This argument brought about the debate whether the library as an institution will survive or disappear. We have seen several treatises written to support both sides. Discussions on the above topic also lead to a review of the role of the library as an information institution, the role of the librarians, and the role of the library educators.

Problem Issues in Library Education

Before discussing issues confronted information professionals in Southeast Asia, one might examine what has happened to the profession in the West especially in the United States, United Kingdom, and Australia since the education for librarianship is an international activity.

Library education programs in the U.S. have faced several grave problems in the last decades. These problems include :

- 1) Change in society. As the country emerges into the post industrial era, information is seen as the most vital commodity in the country. However, at the same time the economic climate of the last decade has brought cutbacks in the expansion of libraries and educational institutions. Libraries are expected to provide more efficient services with less budget.

- 2) Change in the university environment. Library schools in the U.S. are often independent

units offering graduate program in a single area. When faced with the question of a critical mass as a result of fewer positions available in the traditional market, students' enrollment in the schools has been getting smaller in numbers than during the 1970s. This issue may add to the existing socio-economic problems of the universities. Over 10 library schools in private institutions closed down during the 1980s.

3) Librarians role. Routine tasks and some activities used to be performed by professional librarians as bibliographic verification, and pre-cataloging are now performed by support staff. There is a redefinition of professional responsibilities.

4) Library's role. A failure to distinguish the difference between libraries that are designed to be in charge of cultural, recreational, and educational activities as opposed to those that are designed to supply information to "the entity which established them." (Gardner, 33) This is because there is only one term "library" used for all of those institutions. This has caused some difficulties for the education program that is designed to produce graduates for positions in both types of libraries.

5) Length of programs. Limited time allocated for education and training of information professionals in the education program. It is very difficult to expect a twelve-month program equipt graduates with the ability to handle information technology, to organize and design information systems in all format, for all purposes in response to the real needs of users, and to have a commitment of services to many different groups of users.

Issues in Library Education in Southeast Asia

Issues confronting library education in Southeast Asia are quite complex and unique. Even though the countries are in the same region, each one differs culturally and socio-economically. Some issues are shared while some are unique to certain countries. In this paper assumptions are based on critical issues in library education in Thailand. Major issues can be identified and discussed in the following section :

1) The librarian's image. As in other countries, librarians in Southeast Asia have been facing the same crisis of low image. This problem consists of several factors including low salaries, lack of excitement, and a passive role as information resource custodians in providing services. Therefore, their work and capabilities have not been highly recognized by organizations and by society at large. This image problem has been one among other problems for the profession to attract high calibre students to enter the profession.

2) The shift in personnel needs. A study by the National Library of Malaysia (Yaacob, R. A. & Hashim, Laili 1993) and a couple of studies in Thailand (Chulalongkorn University's 1995 ; Stuart, M. & Siriwongworawat, S. 1993) reveal that librarians are still needed for positions in libraries of all types especially in academic institutions and state enterprises.

There is also evidence of a shift in personnel needs as private organizations open up

new possibilities for nontraditional and traditional positions in areas such as business, banking and finance. It is noted that personnel needed for those library positions mentioned above, employers prefer to fill the positions with those who can operate in the computerized environment and those with proficiency in a foreign language, especially English.

There are also more positions for other information and computer related activities available in the wider information environment. This is evident in Thailand, where it predicted by the year 2006, Thailand will need 126,000 persons in IT work related areas (NECTEC, 1994).

3) The decline of student enrollments. This problem is exacerbated by the low image of the library profession together with the shift of students' interest to subject fields that can bring the economic gain when they graduate. Statistic indicates that the most popular subjects students prefer to enroll in are business, economics, law, political science, engineering, and mass communications.

4) The level of library education being offered. There are many issues facing the profession, one of which concerns the level at which library education should take place. As the profession matures it may be more appropriate to educate students after their first degree, that is to provide education at the graduate level. Another argument from those who support this notion is that at the bachelor's degree level, most of the content of courses taught is drawn and adopted from the master's only program curricula in the U.S. When programs at both levels are offered, as often occurs in Asiachances of duplication occur.

Added to this, some library educators maintain that several Bachelor's degree graduates, when placed in professional positions, do not possess enough background knowledge in general liberal arts. This problem may affect the graduates in many ways : e.g. the inability to understand users' needs and the feeling of having a lower status. Robert Stueart, in his remarks to the Thai graduate students at Ramkhamhaeng University in 1995, explicitly said, "Every graduate needs enough liberal arts background in the social science and humanities to understanding client's needs and the nature of the information required to fill them. This requires a special understanding of psychology and human communications, as well as a broad understanding of the current and potential technologies that may be used to execute responsibilities."

5) The type of curriculum devised. Another issue concerns the type of curriculum to be devised. Library educators seem to question whether they should educate and train librarians, information specialists, technologists, or archivists. Is it possible to develop a program that can educate all these specializations? If so what is the critical mass of faculty, curricular offerings, etc.?

6) The issue of information inequality. The majority of the populace in Southeast Asia still have to struggle for survival. A large number of them live in the remote areas where even

newspapers rarely reach them. There is also the fact that several libraries, especially school libraries and public libraries possess only small collections, and lack adequate facilities, equipment, staff, and effective resource allocation programs. A large portion of rural population are also have literacy problems. These people seek "information" through word of mouth from relatives, priests, friends, local government officials, and from listening to radio programs.

7) The inadequacy of qualified personnel information technology areas. Though library and information science schools produce graduates who will have technical capability in using computers, the numbers produced are still not sufficient. Besides, these new graduates require 3-4 years before they have developed enough experience to handle their responsibilities effectively. In Thailand, besides library and information science programs, there are several societies and organizations both public and private including computer schools, universities, teachers colleges, and professional associations that offer programs for training and producing personnel resources to supply some of the needs for IT related personnel. The number of graduates produced is not enough to fill the demand of industry, business, and government, let alone libraries and information centers.

8) The issue of faculty age and expertise. The unique problems related to faculty in library and information science programs, particularly in Thailand at present are that most faculty members in well established library science programs in universities are reaching retirement age. A few of these people have been recently trained in library and information science in North America, U.K., or France. However, the majority have been trained in library schools in the U.S. more than 20 years ago. Some of these people are static, they find it difficult to adjust to needed changes and resist relearning and continuing education. The problem partly stems from government regulations since those who take leave to study abroad receive no salary increases as long as they are out of the country. When they come back, even with a higher degree, they must resume the same salary rate as when they left.

9) The shortage of teaching staff, especially in the IT areas. As mentioned above, several faculty are at retirement age. Replacement of them is difficult. At Ramkhamhaeng University alone, 4 faculty positions have been open for 3 years now, and they still have not been filled.

10) The limited number of professional materials in the native language. Only a small amount of literature in the field has been written, translated, and/or published. Therefore, students and professionals have to depend on the literature published in the U.S., U.K., and Australia, and in the English language.

11) The language problem. Further, since English is not an official language of some countries in Southeast Asia, a large number of people in those countries lack the skills of speaking, reading, writing, and comprehending texts in the English language. This shortcoming is an obstacle to human resource development in the information profession.

12) Librarians' performance in professional and para-professional functions. Most libraries in some Southeast Asian countries have only a few positions in each library for professional and clerical staff. Therefore, librarians in those libraries have to be responsible for all kind of activities or functions that need to be carried out, including some of a non-professional nature.

13) Low salaries. In several countries in the region, the entry salary of librarians is as low as other undergraduate degree graduates for the civil service positions, while in some other Asian countries, the entry level salary for librarians is even lower than other degree graduates.

Paradigm Shift

The present scenario reflects the impacts of IT on the information professionals; there is an information paradigm shift advocated in several areas as the results of the applications of computers and telecommunication technologies in the field. The emerging trend has revealed itself in several areas, to name a few :

1) The role of librarians has shifted from the passive role of persons pointing out document needed by users to the active one of facilitators, who act as information providers at the point of user's need. They play an active role in providing and processing information for customers;

2) The shift in value from a preoccupation with collections to a recognition of user needs;

3) The collection of the library is shifted from printed format only to multimedia format;

4) The emphasis from ownership of all the resources needed by users in one library to the access to information contained in the library or outside the library walls;

5) The library profession is only one among other information professions in the information market whose principal function is the handling of information;

6) The traditional role of librarians as educators, counsellors, and conservationists is being partially displaced by the idea of librarians as being exclusively information providers (Apostle, R. & Raymond, B., 1987: 18);

7) The domain of library and information science becomes more complex. This can be mainly seen in (1) the name of the profession is more diverse, we have seen the domain is called as library and information science; information science; information; information technology; information management; information systems; information studies and information resources management; (2) the perception of the information product has been moved from the warehousing books to the business of disseminating of information; (3) the methodologies used by researchers in library and information science have shifted from a positivistic commitment to neutrality to an inclusion of perspectives as a legitimate part of a study. the implication of the shift will be the challenge of investigating more complex puzzles from multiple perspectives (Hale, M.L., 1994 : 340).

8) The diversity of curriculum. There are several professional groups offering educational

programs to prepare graduates for the information continuum that extends from creating, analyzing, organizing, to preserving, disseminating, and providing the needed information.

The organizations that offer these information programs are as diverse, running from the independent organization to the division, or departmental level in the institution of higher learning, e.g. school of library and information science, computer science department, business school, mass communications, etc.

Pressures on Library Education Programs

The paradigm shift in information profession as mentioned in the previous section is felt throughout Southeast Asia. This phenomena brought along changes and presented great challenges and pressures on the educational programs in this region as well. We have witnessed several attempts since the past two decades that library education programs have been examined and revised periodically in the light of these changes.

Even though, during the late 1970s through the 1980s, most library education programs may have done only some cosmetic changes by adding only a few courses to the program to make them look modern, such as adding courses in introduction to information science, library automation, and data processing. The real changes occurred in late 1980s and the 1990s, when library educators have seen clearly the direction of library education in this region. Take Thailand for example, new library education programs at the undergraduate and graduate levels have been introduced to incorporate information science content in the curriculum, while existing curricula have been revised in the light of the goals of the country and of the parents' institutions. Most programs adopted the harmonization philosophy encouraged since the mid-1970s by UNESCO, IFLA, and FID. the undergraduate and graduate programs in library education have incorporated elements of library science, information science, information resource management, record management, and archives. These programs are aiming at producing new graduates for the sophisticated information systems in the countries. Implications for Information Profession

Library educators seem to agree that in order to produce a new breed of information professionals, the present curricula need to be revised. It is rather difficult for everyone to agree with what should be appropriate programs or curricula for educating and training professionals for the present and future markets. Some of the problems related to the curricula revision are reflected in the issues mentioned earlier. It is very interesting to observe that attempts have been eagerly made by library educators together with librarians and potential employers from public and private sectors in Southeast Asia to determine the ideal type of information professionals needs for the information era and the right programs to produce them.

Since the rate of development in countries of Asia varies greatly, changes in libraries and other related information agencies in some countries will not be radical. A large number of libraries are small and need to be developed more rigorously while libraries in academic

or urban environments are at the developmental stage of computerized systems. There will be long transitional years in which print and electronic systems are run in parallel operations.

Therefore, when library school revise their curricula or construct new ones, the curricula must be considered in light of the changing environment of nations together with the goals and objectives of their parent insititutions.

Curriculum for Information Professionals in Southeast Asia

Curriculum Content

Before discussing what should constitute the curriculum, it is useful to quote Robert Stueart, who reminds us that the function of library and information science curriculum, is that of

"a formal mechanism by which schools meet their obligations, their goals and objectives in the educational program, it is the contract with our students. Within this context, the curriculum must provide for the study of theory, principles, practices, and values necessary for the provision of services in all types of libraries and other information agencies as well as for some other settings, depending on how broadly each program defines its market."

To be in the mainstream of the changing society, curricula for library education in Southeast Asia need to be relevant for the socio-economic and cultural conditions of each country in the region. Thus, library science departments should be quite clear in their purposes. At least, they should find answers to such questions as : (1) What is their business? (2) Are they aiming at providing practitioners for library and information centers or other information related markets? (3) Are they producing teachers for the library and information science program? (4) Are they producing information technologist? (5) At what levels is the curriculum to be offered?

As for the name of library education programs, it seems that "information studies" is preferred by several library schools and library science departments since the term is not tied to any one institution or discipline, and is general enough to accomodate the changing environment.

As to the content of the curriculum, G. Edward Evans, the university librarian at Loyola Marymount University, Los Angeles proposes five major areas that information studies program should cover :

- "Creation and production of information ;
 - Use of information by people and machines ;
 - Acquisition, organization, and control of information ; and
 - Storage and retrieval of information
 - Management and marketing of information"
- (Evans 1993, 62)

Evans also suggests a model curriculum which comprises at least four disciplines : communications, computer science, information science, and librarianship. These diciplines offer the majority of topics in an information studies curriculum-- examples of the topics offered would

include : communication theory, information technology, the economics of information, human behavior, and information usage. (Evans, 1993, : 67)

Unesco's Modular Curriculum in Information Studies prepared by J.A. Large in 1987 also serves as a practical guideline for curriculum development or revision at the graduate level. Topics suggested for inclusion are in two groups : core modules and elective modules. The core models outline the following topics : information in its social and communications context ; information user ; information storage and retrieval; information sources and services ; quantitative methods ; research methods ; electronic data processing ; application of IT ; telecommunications and networking in information system ; management of information systems ; economics and marketing of information.

Curriculum Features

Several library education programs in Southeast Asia have developed their curricula broadly enough so that they can produce practitioners who are capable of working in modern libraries and information centers of all types. Most education programs offer curricula at several levels : certificate, diploma, undergraduate, graduate, and postgraduate levels. Topics encompassed in the curricula reflect those elements suggested by both Evans and UNESCO's guidelines. Some programs may provide one or more specializations to cover specific areas of the information continuum : information and knowledge creation, and production, identification, selection, storage, organization, preservation, analysis, communication, and interpretation. However, there still are programs that favor librarianship which reflects the needs of local environment.

IT Courses

In regards to the application of IT, the majority of curricula offer separate courses for different topics such as online information retrieval, database management system, data processing, library automation, telecommunications and networking, while a few programs incorporate the IT elements in existing traditional courses.

Theoretical and Practical

As for the theoretical and practical components of courses taught in library education programs in Southeast Asia, more general knowledge and practical components are taught at the undergraduate level, while the foundation and theoretical knowledge of the profession are emphasized at the graduate level.

It is noted that library education program in Southeast Asia all recognize the importance of the marketing concept, a separate course on marketing of information or entrepreneurship is included in the curricula at both undergraduate and graduate levels.

Core Courses

There is no consensus as to what courses should be core subjects. However, most

programs offer a core that students with various specialization should at least have, in order to establish a common basic foundation and theoretical knowledge for the profession. These core courses should be "the binding force to the concept of service access to information. ...which generally address : (1) the nature of information ; (2) how it is used and managed ; and (3) systems, mechanisms, institutions, tools that facilitate use" (Stueart, R. 1995). Most library education programs in Southeast Asia follow what have been practiced in the U.S. and U.K.

Continuing Education

Obsolescence is a major concern in the information professions, for the rate of change in IT is very dramatic. The impact of this change, together with the changing environment in societies, affects and only the information and the modes of its access, but also the needs of the profession. Someone estimates the shelf life of the library and information science graduates stands at approximately five years. Therefore, to respond to the changing need of the profession, information professionals including library educators must continue to monitor the situation so that they can respond to it accordingly. Life long education and continuing education will certainly be a necessity for information professionals.

This continuing education process poses several interesting questions : How does one accomplish this continuing education process? How much and how often should any professional need to reeducate oneself? The answers may depend on individuals and the organizations that hire them. This topic is too broad to be discussed in this paper.

Distance Education and Library and Information Science Education

In some Southeast Asian countries, distance education has been launched as a means to deliver formal education and nonformal education programs. For instance, in Thailand some distance education programs are offered by individual universities, while some are run by the Ministry of University Affairs or the Ministry of Education. The distance education programs relating to library and information science education in Thailand at present, are offered by two universities : Sukhothai Thamathirat University which is an open university ; and Ramkhamhaeng University which is an open admission university that provides distance education along with regular classroom education. Reasons to provide such education programs include helping ease the problems of students who may be bound by geography, human conditions, family responsibility, and job requirements.

Para-Professional Training

Whose responsibility is it to train para-professionals? In most Asian countries these levels of training are taken care of by some of the library education programs. In Thailand teacher's training college provides library and information science education at the certificate and diploma levels. These levels are below the bachelor's degree level. In some

instances, library institutions or library science departments which have expertise will provide short training courses on particular topics that are in need by professionals at large. The Thai Library Association also conducts a summer program for the para-professional training.

In Thailand at present, about 49 institutions offer programs in library science, library and information science, information science, and information. Among these programs, 13 are administered under the jurisdiction of the Ministry of University Affairs, while 36 are under the Ministry of Education.

The status of the organization responsible for a library education program is at the departmental level, headed by a head of the department under the dean of a faculty.

Curriculum

Library and information science programs are offered at 5 levels : pre-bachelor including both certificates and diplomas ; bachelor ; master ; and post-master.

Public and private universities are under the jurisdiction of the Ministry of University Affairs. Each university is authorized to draw up its own curriculum. Committees are set up, consisting of library and information science specialists from inside and outside the university. When the curriculum is drafted and reviewed, it is submitted to the Dean of the faculty. It is passed on for consideration and approval by the university council. After that the curriculum is submitted to the office of Higher Education Standards in the Ministry of University Affairs for validation and confirmation of approval.

Regarding teachers' colleges, the Ministry of Education rather than the Ministry of University Affairs, gives authority to the Department of Teacher Education to oversee the approval of curricula.

Bachelor's Degree

The curricula leading to a B.A. degree with a major in library, library and information science, or information of different programs, have similar contents and objectives. There is some variation in course titles. Programs usually consist of at least one year of general basic academic subjects, at least one foreign language, and three years of major and minor subjects. Total required credits for those majoring in library science range from 44 to 63 credits. Elective and required courses credits vary among programs.

Course contents in programs are composed of four parts :

1) Fundamental courses

These are courses required by the parent institution aiming at providing fundamental knowledge in general science, mathematics, social science, humanities and a foreign language.

2) Library and information science courses

Courses considered as core are more or less the same in all programs and mostly following the pattern of American curriculum and favoring library science areas such as cataloging, classification, information sources in subject areas, reference sources and services, management, and research.

Some programs incorporate courses requiring a knowledge of modern information processing and computer technology. Usually, these courses are at the introductory level. Most programs require a practicum in a library setting.

3) Electives

To encourage specialization, additional subjects in library science are prepared for students who wish to work in different types of libraries.

4) Minors and Free Electives

Students are required to take additional courses as their minor in another subject area to support their major. They are also required to choose courses of interest as free electives. The number of credits for minors and electives varies among universities.

Master's Degree

At present, 7 institutions under the Ministry of University Affairs offer a graduate program leading to a Master's degree. The main objectives of a Master's program are more or less similar : to produce competent librarians for different types of libraries. some highlight certain objectives : to produce teachers for library science programs ; to produce leaders in the field ; and to develop the ability of the graduates to do research work in the field. The curricula of the Master's programs do not vary significantly from those of Bachelors' programs. The main difference is the level of course content taught in the Master's program which has more depth. The level of entry into the program may be a little different according to the requirements of each program. Most programs require that all students entering the Master's program hold a B.A. degree in library science or in library and information science or in other areas. All programs require an entrance examination. A proficiency test in English is also required. If students without a library science degree are admitted, they need to take additional courses concerning basic library skills. These requirements run from 3 credit hours to 9 credit hours. As for Ramkhamhaeng University, a course in an introductory organization of materials is required.

Conclusion

Library education in Southeast Asia is in a period of transition. Curricula have been in a continuing process of change due to the impact of the changing society, the role of information technologies, and the expansion of information markets beyond the realm of

libraries. Library educators in these countries have been working very hard to keep up with the new challenges. Faced with several limitations, including politics in the university and rigidity of government regulation on curriculum development, library educators try to incorporate needed changes in library education programs so that students are equipped with appropriate ideas, values, and skills in the profession to meet the demands of a new era.

Bibliography

Apostle, R. & Raymond, B. (1987) Librarianship and the information paradigm. In : Gardner, R. K. (Ed.) **Education of library and information professionals : Present and future prospectives**. Littleton, Colorado : Libraries Unlimited, 1987, pp 17-31.

Atthakorn, Krittiya and Nandhivajarin, Joy, M.L. (1988) Education for librarianship. In : **Encyclopedia of library and information science**. VI. 43. Supplement 8. N.Y. : Marcell Dekker, 1988, pp 279-300.

Birkert, Sven. (1994) **The Gutenberg elegies : The fate of reading in an electronic age**. Boston, MA : Faber and Förbe.

Chulalongkorn University, Department of Library Science. (1995, December) **Information professionals : education and planning for manpower ; A status report of a research project**. Paper presented at the Conference for the 40th year of library science in Thailand. (Text in Thai)

Courrier, Yves. (1987) **Harmonization of education and training : theory and practice**. IFLA General Conference, Brighton.

Daniel, E. H. (1987) New curriculum areas. In : Gardner, R. K. (Ed.), **Education of Library and Information Science Professionals**. Littleton, Colorado, Libraries Unlimited, 1987, pp. 53-70.

Dean's list : 10 school heads debate the future of library education. (1994) **Library Journal** 119, 6 : 66-64.

Gorton, T. (1979) The development of academic libraries and librarianship in Thailand, 1950-1979. **Journal of Librarianship**, 21 : 50-66.

Griffiths, Jose-Marie, & King, D.W. (1986) **New directions in library and information science**. Wesport, Conn. : Greenwood Press.

Hale, M.L. (1991) Paradigmatic Shift in library and information science. In : McClure, C. R. & Harnon, P. (Eds.) **Library and information science research : Perspectives and strategies for improvement**. Norwood, N.J. : Ablex Publishing Company, 1991, pp. 336-346.

IT year extends throughout'96. (1995, December) Post database : **the Bangkok Post's** weekly information technology section.

Lancaster, F. W. ed. (1993) **Librarians and the future essays on essays on the library in the twenty-first century**. New York : The Horton Press.

Library 2000 : Investigating in a learning nation. (1994) **Report of the Library 2000 Review**

Committee. Singapore : Ministry of Information and the Arts.

Mellon, J. (1996, Spring) **Writings on the paperless society : A literature review**, (Paper written for Library and Information Science 200). San Jose State University. School of Library and Information Science. Available : World Wide Web.

National Electronics and Computer Technology Center. (1994) **Guideline for personnel development for IT personnel**. National Information Technology Committee Secretariat. National Electronics and Computer Technology Center : Bangkok, Thailand. (Text in Thai)

National Electronics and Computer Technology Center. (1995, June) **IT : Celebrating the 50th anniversary of His Majesty the King's Accession to the throne**. A Conference Proceedings, National Information Technology Committee Secretariat. National Electronics and Computer Technology Center. Bangkok, Thailand. (Text in Thai)

Raper, Pimonpan. (1988, September) **Library education in the future**. Ramkhamhaeng University Journal 12 (1) : 103-110. (Text in Thai)

Rugas, Bendik. ed. (1993) **Library/information science education for the 21st Century : The Tromso Conference**. Conference on Curriculum Designing for the Information Market Place, University of Tromso, 20-22 January 1992. N. Y. : Neal-Schuman.

Stuart, Margaret, & Siriwongworawat, Suwakhon. (1993, September) **Education and training of library and information personnel in Thailand : A status report**. National Library, Thailand. (Submitted to UNESCO under project contract No. 848.952.2.)

Stueart, Robert D. (1988, September) Preparing libraries for change. **Library Journal** 15 : 1724-1726..

----- (1993) **Information studies education : the key to an information society**. Paper presented at the COSAL X ; Future Dimension. Bangkok, 1993, pp. B 37-44.

----- (1995, January) **Teaching Library and Information Science in an Age of Globalization ; Appropriate Scope and Curriculum**. Paper presented in the seminar. Chiangmai University, Department of Libray Science.

White, Herbert S. ed. (1986) **Education for Professional Librarians**. New York : Knowledge Industry Publications.

----- (1986, Winter) **The future of library and information science education**. Journal of Education for Library and Information Science. 26 (3) : 174-181.

Williams, W. W. (1994) You can take your MLS out of the library? **Library Journal** 119, 19, pp. 43-46.

User Education : Formulating Programs in Response to Faculty Needs

ผศ.นุชรีย์ ตริโรจนวงศ์

แผนการให้การศึกษานักศึกษาในมหาวิทยาลัย ขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบและความต้องการของคณะ ซึ่งจะเป็นแรงกระตุ้นอาจารย์ และนักศึกษาในด้านการเรียนการสอนในประเทศไทย การให้การศึกษานักศึกษา ทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ดำเนินการโดย ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ และบุคลากรห้องสมุด การให้การศึกษานักศึกษาอย่างเป็นทางการมีทั้งที่เป็นหลักสูตรโดยตรง และเป็นส่วนหนึ่งของวิชาในหลักสูตร แต่การให้การศึกษานักศึกษาอย่างไม่เป็นทางการสำหรับผู้ศึกษาทุกคนในมหาวิทยาลัย ขึ้นอยู่กับความต้องการของคณะ เช่น นำชมห้องสมุด โปรแกรมสำเร็จรูป ปฐมนิเทศ รายการวิทยุและโทรทัศน์ การสืบค้นด้วยระบบคอมพิวเตอร์ การฝึกอบรม คู่มือแนะนำการใช้ห้องสมุด การช่วยเหลือผู้ศึกษาด้วยตนเอง ระบบกระดานข่าว การรณรงค์ให้การศึกษานักศึกษา และสอนการใช้ระหว่างห้องสมุด

User Education : Formulating Programs in Response to Faculty Needs

Asst. Prof. Nusharee Trelojwong

User education programs in universities are responded to faculty needs and responsibilities. The programme is planned to encourage both instructor and students for teaching and learning process in Thailand. The programs were designed in formal and informal education by the staff of Library Science Department. The formal education is provided a specific course and a partial course for the curriculum. For all users in universities, the informal education is designed in response to the faculty needs ; such as library tour, package instruction, library orientation, radio-television program, online public access catalogs, training, library user manuals, aids for self education, bulletin board system, education promotion program and interlibrary use instruction.

USER EDUCATION : FORMULATING PROGRAMS* IN RESPONSE TO FACULTY NEEDS

Nusharee Trelojwong **

1. INTRODUCTION

It is necessary to develop education and instruction in universities for advanced academic work. Instructors have to improve instructional methods, instructional media, and instructional equipment. The success of instruction not only depends on the knowledge and ability of instructors, but also on the access to information resources. Normally, teachers or instructors need to get information for teaching, research, development/invention, writing of textbooks and academic articles.

Information is the most important resource in the Information Age. The library provides information in the form of printed materials, nonprint materials, materials in electronic format and the information superhighway. The abundant information in the library helps everyone to gain knowledge and ideas. Library users are able to apply the information for their profit, especially the information resources in universities. The information resources can serve all users in order to fulfil the objectives of education and instruction in universities, including research, academic services for communities and cultural promotion (Direction and Policy of Academic Institutions Development Plan 8, 1995 : 3-7) The quality of instruction in universities not only depends on students, instructors, laboratories, but also libraries. The information resources or libraries in universities provide access to information for instructors, students, researchers and others who are in need of it. All users realize the importance of their libraries. But their main problems are knowing what resources are available, their location and how to extract the information needed quickly and conveniently.

The information needs of technologists are great and varied. It is a shame when users say that they do not have access to the information.

Access to information is very important. Users must also consider access to information which is available outside the universities. They should be able to gain access to all possible resources through Internet.

User education, especially in university libraries has to be effective in order to enable the users access the information they need. The objective of user education is help users use and choose resources effectively for education and instruction. Most of all, the libraries must provide the

* A paper present at the tenth congress of Southeast Asian libraries (21-25 may 1996 Kuala Lumpur)

** Assistant professor Department of library science, Srinakarinwirot University

resources to support instructors and students who need the materials from their own libraries or other libraries for their teaching and learning.

2. USER EDUCATION PROGRAMMES

User education programmes in universities in Thailand are prepared by departments of library science and library staff and they are provided as :

1. Formal Education
 - 1.1 A course in the curriculum
 - 1.2 A partial course in the curriculum
2. Informal Education

2.1 Formal Education

The formal education programmes for user education are organised by the Library Science Department or Library and Information Science Department, and will be managed by the Department's instructors. On the other hand, the use of the Library may be taught by the librarians of each faculty or of the university. This formal education is provided at two levels.

2.1.1. A Course in the Curriculum

Some universities conduct library use courses for freshmen of all faculties. Others do it for selected faculties only. For example : Srinakharinwirot University has a course for freshmen only (Srinakharinwirot University. 1993) called "Information & Study Fundamentals" conducted by the instructors of the Library Science Department, Faculty of Humanities. Chulalongkorn University has a library use course for the Faculty of Arts, called "Use of Library for Research" (Chulalongkorn University. 1991 : 90) managed by the instructors of the Library Science Department, Faculty of Arts. For the Faculty of Political Science and Faculty of Veterinary Science the students are instructed by the librarians of the respective faculties. The Faculty of Education offers a course on library use as the part of "Method Study in the University Course" (Chulalongkorn University. 1991 : 195) and the contents of this course are prepared by the librarians of the Faculty. These are the samples of library user education programmes at universities in Thailand. Incorporating library use in the curriculum is the better way to teach library use skills to students. Most universities use technology to teach students on how to search for information in the library. The contents of such courses in the curriculum are as follows :

1. Information Resources and Materials provides guidance on the use of several types of information resources. These materials will be available in the library such as general books, reference books, school catalogs, government publications, periodicals, audio-visual materials, electronic materials, CD-ROM and databases on various subjects.
2. Information Access with a good understanding on the contents of library catalogs,

arrangement of library catalogs, classification schemes, Online Public Access Catalogs (OPAC), bibliographies, periodical indexes and databases.

3. Learning and Searching provides the steps in the process of learning and searching information, for example : Topic Selection, Primary Searching as outline concept, Primary Outline, Setting up Information Resources, Searching Information, Compiling and Recording, Final Outline, Final Compilation, Bibliographic Compilation and the other parts of Research Compilation.

4. Paper Writing. How to write Preliminary Matter, Contents, Auxiliary Materials, Quotations, Footnotes and Bibliographies.

The above courses are conducted through lectures with the use of teaching aids. Students are tested and taken on a tour of the library. The tour helps students to be acquainted with the staff in the library, the library's profile, services, rules, time schedules and proper behaviour in the library.

The librarians and other library staff will conduct the library tour.

2.1.2. A Partial Course in the Curriculum

The contents of a partial course will include Library Use, Special Information Usage which will cover special subjects. At the moment, there are more programmes for Bachelor Degree students, especially during the last semester when the students need to search and use information effectively in order to well in all programmes and write their reports.

For example, Chemical Technique Students of the Faculty of Science at Chulalongkorn University, as senior students have to do "Senior Project" research. The faculty will design the contents of the library use programmes to include special information searching such as patents and standards, reference works in chemistry such as Chemical Abstracts and database searching (Tippawan Tang, Librarian of Readers' Services. Interview. March 25. 1996) The partial course programme not only teaches library use and special information access, but also instructs students how to present the results of their researches, for example the writing of footnotes and references. For the partial course in the curriculum the instructor probably invites librarians from the faculty or from the university or the Library Science Department to conduct it.

According to Supatra Chaisiri's (1977 : 14) research on the Formal Education of Library Use, instructors of the universities should summarize the course and continuously improve and upgrade it. The instructional methods should be in different styles and the contents should be interesting in order that the students are able to search for the information by themselves. There should be appropriate instructional equipment suitable for the subject. Besides, library use education will be effective if the students constantly practise and search for the assigned topics. Library use education should have evaluation tests in order to help the students apply what they have learnt. Should the answers be wrong, the instructors must provide further training. However,

all tests must be standard. It's necessary to evaluate the tests' result after the course so as the course so as the further improve the course.

2.2. Informal Education

Informal Library Use education for all users in the universities depends on faculty needs.

2.2.1. Library Tour

Library Tour is the well known way to introduce the library to library users. Librarians will lead the users to the various sections of the library in order to introduce the library profile and the objectives and value of each service as introducing the librarians and the other library staff. (Aunchalee Poomidit. 1985 : 29) Library tours at some universities always begin by viewing audio-visual materials such as videos tapes or slides to provide on overview of the library. Some universities organize exhibitions together with lectures for big groups of students and then divide them into smaller groups for the library tour.

The universities conduct the library tours during the first semester for new students. The Central Library of Kasaetsart University, Thailand, prepares the Library Tour Programme every first semester from mid June to the end of July for 6 weeks. Students interested in this programme will sign for it at the Information Service Desk and the instructors will group students into small groups of not more than 20 students each. The instructors will introduce the library, the library services by slide tapes and lead the students to visit the various section ; where they can ask about the library services, such as use of the library catalogs, as well as introduce the librarians and other library staff (Naiyana Trinaetsumpun, Head Librarian of Library Services. Interview. March 28, 1996)

The library tour programme is very popular because firstly, users are able to obtain first hand information of the library, secondly, be familiar with the various sections of the library and library staff and thirdly understand the use of the library. The library tour, however, will disturb other user's and is not suitable for large as the students might be bored and the tour will not achieve its objective.

2.2.2. Package Instruction

Package Instruction is for the students to learn by themselves. Audio-visual materials will be used in this programme. The Academic Resources Institution of Chulalongkorn University uses computers for the library use programme called CAI or Computer Assisted Instruction (Tippawan Tang, Librarian of Readers' Services. Interview March 25, 1996) Using Package Instruction means that the instructors will use audio-visual materials instead of oral instruction. The audio-visual materials include slides, short length films, lectures in tape recorders, video tape or computer programmes. And the contents are generally about library use or specialised topics. It is important that the library installs the equipment necessary for this programme. The library users are able

to use this package programme or any other programmes they are interested in by themselves. The advantage of this Package Instruction is that it saves the librarians' time, but it requires time and money for preparation ; and it is a one way communication because the students are not able to ask any questions while listening or watching the audio-visual materials.

2.23. Library Orientation

In general, Library Orientation is only a preliminary introduction to the library. Its objectives are to introduce the library to its users or to answer questions like : where can they find the library services they need, what and where can they find what they want. This is the first effort to introduce the library orally to all new students during orientation when the important officers of the university welcome the students, for example, the Rector, Registration Department, Academic Department, Student Activity Department, and librarians of the university. The librarians will take this opportunities to explain the policy, services and activities of the library as well as the rules and regulations. According to the Library Orientation programme, the freshmen will met the librarians of each service section and they will be introduced to the librarians whom they would see for any services later. The contents of the library description should be short and focused on important points. During the duration of the orientation, there should be films or slides on the library. However, if there are too many students who are paying attention to the lecture or who feel that it is not necessary for them to use the library at that time, and the librarians are not able to control their time, the Library Orientation or lecture will fail or be ineffective. This Orientation is probably also prepared for new instructors (Komkanok Nanthapan. 1988)

2.2.4. Radio-Television Programme

The Radio-Television Programme will be provide for students or remote students of the universities who are non-examining students for example at Sukothaithammathiraj University and Ramkhamhaeng University. Each university has a programme on the subject of library use using Radio-Television. Other universities also provide the Library Introduction programme on Radio-Television such as Mahasarakham University which has a programme on Information Searching Methods for Graduate Students on the air of the university radio station. (Nusharee Trelojwong, October 30, 1994)

2.2.5. Online Public Access Catalogs or OPACs

Before using computers to search for information in the library, the library use education teaches users how to search for information using Library Catalogs and how to search for information on articles using the Periodicals Indexes since. both Library Catalogs and Periodicals Indexes were the only tools for accessing information. Now the university libraries have downloaded the information from Library Catalogs and Periodicals Indexes into their database systems. Database searching with computers is more complex than the traditional forms. All users have to understand Boolean Logic such as AND, OR, NOT. They need also to understand the searching

language and the limitations of the searching language in use in order not to get irrelevant documents.

It is important to prepare instructions for Computerised Information Searching by library users if the library has OPACs. Since library users need to learn and be accustomed to this computerised system, the best way is to instruct person by person and to allow the students to search the databases themselves, but this take up too much time. The instructors should instruct by groups, but it becomes necessary to demonstrate and lecture at the same time. The objectives of an instructional programme for computerised information searching should be related to each type of information in the library so that the users can apply their knowledge to their own subjects. The users know where the information is located after they set up the search themselves. The users must be able to search information by Boolean Operators using AND, OR, NOT (Pawa Punmaeka, 1995 : 12-14)

2.2.6. Training

Before setting up a Training Programme, the instructors have to define the target groups or who will benefit from the training and then to specify the goals and objectives of the training and the audiences' needs as well as the objectives of each part of the instructional programme. For example, graduate students need information for their research, they have to know the various types of information resources such as abstracting and indexing services and how to use these resources. The Library Use Education Programme is continuously reviewed/upgraded depending on technology change which plays an important role in the library. New technologies play an important role in Information Storage and Retrieval in today's libraries not only in the training for Information Searching in the library, but also worldwide. The general goal of the training for library users is (Valls. 1995 : 107-110)

- Guiding the user towards information sources most appropriate in solving particular needs.
- Training users in the use of computerized information sources
- Providing an "information analysis" function, synthesizing the results of searches in several sources and presenting evaluated and selected results to the users.
- Help in the construction of effective user interest profiles for use with on-line SDI facilities.
- Keep users up to date in new information sources and services as they become available.
- Opportunities will often occur for the librarian to become part of a team of researchers looking after its information needs, working either in or out of the library

Siriraj Library, Mahidol University, is the first one to offer CD-ROM training to library users (Praditda Siriphan, 1992-1994 : 49) And, the Central Library of Chiangmai University provides the training for Internet Literacy such as Electronic Mail, Files and Databases Search, File Transfer Protocol, Run Programme on other computers, and Discussion Group (Kirksak) Bunyanupong, 1995 : 51)

The training in Thai language information using internet at Chiangmai University will serve instructors, and researches of the university. The training services are as follows : (Korngamol Ramabutr, Librarian of Information Services. Interview. February 8, 1996)

- Weekly news of Chiangmai University
- Information on Chiangmai University
- Northern Region and Chiangmai Province
- Information Networks of Northern Region
- Information of Government Sector

Chulalongkorn University also provides continuous training, for example, CD-ROM searching, use of information from bibliographies and full-text, to compile information on each technical subject including patents information for research, education and academic services (Training News, 1996 : 3) Besides, the instructors may request any training from the Academic Resources Institution to set up "Bibliographic Instruction" programmes for Graduate Students or higher degree students. Programmes include Information Searching from Internet, CD-ROM and Online search. The programme also gives information on the Document Delivery Service as well as how to write and compile bibliographies (Tippawan Tang, Librarian of Reader's Services. Interview. March 25, 1996) The Central Library of Thammasart University will organize the training for special subject reference use at the faculty's request such as for History.

The Library of the Faculty of Medicine, Ramathibodi Hospital, Mahidol University organizes CD-ROM searching training for research, textbooks, academic articles and report writing and to help in the preparation of lectures, conferences/seminars, dissertations, educational reports and for academic advancement. As a result, the use of Interlibrary loan, printed materials, copy service, fax service and the number of independent information searching users have increased (Artchara Saengdeeing, 1993 : 90-97)

For new programmes, Library staff need to be trained by the vendor before they can train the library users (Donna, 1992-1994 : 39)

Library users education programmes should be course-integrated. So, the instructors and librarians have to jointly plan the training in order that the library use training is a part of the subject as well. If the librarian is a subject librarian, she would be able to provide training in the subject more efficiently.

2.2.7. Library User Manuals

The library User manuals are the documents for library use education by themselves or they can be used together with other library use programmes such as, Library Tour and Library Orientation. The library user manuals are popular with library users. There are two kinds of library user manuals :

- General Library User Manuals.
- Special Subject Library User Manuals

The General Library Use Manuals introduce library users to the library profile, library sections, information storage and retrieval systems, opening hours, and library rules and regulations. The Special Subject Library User Manuals, such as Service Use Manuals of the Audio-visual Section, Srinakharinwirot University provide information on the Audio-visual Materials Services. Furthermore, the Information Searching Programme Manual is also a kind of Special Subject Library User Manual, for example, the manuals on Internet Service, and the manuals on Information Service by Internet Computer Networks System, Chiangmai University (Korngamol Ramabutr. 1996 : 88-98) The Academic Resources Center, Khon Kaen University, provides the manuals on Indexes and Abstracts Use, such as Chemical Abstracts and manuals on Indexes and Abstracts for journals on applied sciences (Index & Abstract Tools. 1987 : unpagged) According to the research by Wantana Panutat (1988) under the title : "A Study of Information Use, Needs, Attitudes and Related Problems of Technical College Instructors in Northeastern Thailand", it was found that instructors are unable to find the information and do not know to search for the Information they need because they lacked the knowledge, understanding and skills of Information Retrieval. For the preparation of subject library user manuals it is necessary to provide manuals of subjects headings for special fields, such as subject headings for technology of food science. The subject headings manuals will help the library users to specify the relevant headings in order to retrieve information more effectively.

2.3. Aids for Self Education

2.3.1. Journals and Newsletters

Journals and newsletters are the supporting aids to be provided for the library users to learn by themselves. It is said that most libraries or information service institutions in the universities provide journals and newsletters for the users, for example, News of the Central Library, Ramkamhaeng University and Academic News of the Central Library, Chiangmai University. Journals and newsletters are useful because they provide information, news, new services and rules of the library. They may also provide current information on new materials with annotations and abstracts, and publish articles about information searching from current package programmes such as CD-ROM databases and Internet Network Systems.

2.3.2. Library Signs

Library signs are educational aids for library users (Pranee Boontavee, 1988 : 12-14) These would include information signs, identification signs and direction signs. The library signs may be provided as advertisements, signals, labels or plans. In general, the plans of the library show the location of materials for the convenience of users. Library signs should be placed strategically but if there are many floors, the library plans must indicate the materials that are to be found on each floor. Although the librarians teach information storage and retrieval systems to users, the latter may not be able to find the information they need or they may be confused by the information storage and retrieval systems. As a result, the university library should provide proper library signs inside the library in order that the library users who encounter problems may learn from the library signs themselves, and only seek the librarian's assistance for more serious problems. Library signs play an important role in library use education. Some research has been conducted on library signs as for example, "Users' Satisfaction with the Signs in the Central Library, Academic Resources Center, Chulalongkorn University" prepared by Pranee Boontavee (Pranee Boontavee. 1988)

2.3.3. Exhibitions

Library exhibitions publicise library activities and events to users. Users are informed about library materials, how to benefit from using the library, upgrade their subject knowledge and to widen their knowledge in the sciences, humanities, social sciences, and culture. Furthermore, the library exhibitions also inform about the activities and the management of the library. The exhibitions are also aids for self education as the exhibition helps library users to learn and understand the various service sections in the library, subject classification schemes, library services and the methods for requesting library services.

2.3.4. BBS (Bulletin Board System)

The library users may obtain information from BBS by themselves through, for example, library news, information searching system programme, library use introduction and library advertisements. The Library of the Medical Faculty, Chulalongkorn University has set up a programme about library search via the BBS. BBS provides the following information (Korngamol Ramabutr. 1995 : 96)

Service new : opening times of the library for each semester, the library rules for the library users, methods of membership application, the library services, the information materials and locations.

Activity news : library introduction, library tours, conferences, meetings/seminars and academic lectures for the users.

Tools for information materials such as library catalogs, databases, etc.

Library use introduction : to introduce service sections, printed materials and library services available, research strategies, information searching methods from books, journals, newspapers, CD-ROM, databases from Internet, interlibrary loan services, reference lists, list of indexes, abstracts, bibliographies and journals, contents.

Library advertisements : library staff names and telephone numbers.

2.3.5. Education Promotion Programme

Besides the library use education programme to access information efficiently, the education promotion programme is also introduced to improve and develop the users' education and instruction. Most universities provide the library use education and education promotion programmes. Some promotion programmes are as follow :

Reading Guide Programme. Reading guides for library users are designed to support their information searching by reading. Library users have to do research, but they do not know what types of books would support their research. The subject specialists will instruct on what to read or provide reading guides to the library users in order to help them understand and benefit from books. The reading guides that librarians compile consist of books on specialised subjects, supporting books or textbooks, qualified books, reference books, rewarding books and new books. Before compiling such a reading guide programme, the librarians would probably survey the subjects from faculties or library users. The librarians are able to provide guides for several subjects or classification systems. Reading guide programmes will be profitable by subjects with instructors' cooperation.

Selective Dissemination of Information (SDI). Selective Dissemination of Information provides lists of books, journals, audio-visual materials and electronic materials, related to any special subject to support user education for a individual, groups or classes. Searching for different kinds of materials may be difficult for some users. Selective Dissemination of Information is one way to help them with their information requirements. The instructors and students have to cooperate with the librarians to provide the subject areas. The instructors will provide the Selective Dissemination of Information for persons or study groups.

Current Awareness. The library provides a current awareness service to support library user education programmes through booklists whists which include annotations to contents of books, as well as current contents of journals, and other current materials lists to support the up to-date information needs of the library users. The current information lists may be weekly, fortnightly or monthly. They will be used by subject specialists of each faculty to develop thier instruction and students' guide. The library will also provide News Clippings related to advanced technologies and the News Clippings will be circulated to special subject instructors. The current awareness service for the library users would probably include Library "Displays" such as display of current

books of display of the latest issues of journals. This is one way to improve the user's access to information.

Repackaging. Repackaging will be in the form of print-outs from computer files in response to library users' requests.

2.3.6. Interlibrary Use Instruction

Interlibrary use instruction guides the library users to resources, activities and services of other libraries which they may be able to use. University libraries contain enormous information resources. Cooperation amongst librarians helps library users as well as the librarians themselves especially in the exchange of ideas. Besides, the librarians will make available newsletters or journals from other university libraries, conduct tours of libraries and information centers and provide instruction in interlibrary use.

Interlibrary cooperation programmes should be supported with library exhibition and user manuals. All supporting printed materials should be distributed to other libraries. Such kind of cooperation is of immense value especially because each library user only knows the information resources of his own library.

3. CONCLUSION

When formal library education programmes are over, library users may still have questions which may be answered by the librarians in person. This function is the basic work of the Information Services Section of university libraries. The librarians in this section take care of this service at all times or when necessary, for example, whenever a student is unable to use the catalog or indexes, the librarians will help the student. The library user education programme would vary from one student to another depending on the needs of the student, whether he is a freshman or a doctoral candidate working on his dissertation. Some universities pay great attention to this aspect of library work.

Short periods of library use education programmes will not be sufficient to acquire the skills to use libraries effectively. Library staff should be available at all times to guide users in the use of library materials. They should also understand the problems faced by the users, for instance those who are unfamiliar with high technology equipment. Librarians should be user-friendly and be available at all time to help educate students on library use.

BIBLIOGRAPHIES

- Artchara Saengdeeing. "Experiences in Information Services," in **Information Services : Really Meet the Users' Needs?**. p. 90-97, Bangkok : Thai Library Association, 1993.
- Aunchalee Poomidit. "Library Tour Techniques and Library Use Instruction Methods," **Central Library, Ramkhamhaeng University News**. 8(2) : 28-33 ; August-October 1985.
- Chulalongkorn University. **Chulalongkorn University Bulletin 1991-1994**. Bangkok : Chulalongkorn University, 1991.
- "Direction and Policy of Academic Institutions Development Plan 8," in the Seminar of **Ideas and Direction to the National Development 8**. at Choburi Province. March 3-5, 1995.
- "Index & Abstract Tools," in the Training of **Libraries and Faculty Instruction Development**. at Academic Resources Center, Khon Kaen University. August 3, 1987.
- Kirksak Bunyanupong. "Remote Information Retrieval with Internet," in **Articles in Library and Information Science**. p. 51. Chiangmai : Library Science Department, Chiangmai University, 1995.
- Korngamol Ramabutr. In an Interview with Nusharee Trelojwong, at Library Science Department, Srinakharinwirot University, Thailand on February 8, 1996.
- _____. "INTERNET for Thai System : the First THAI GOPHER and Information of Thailand," in **Articles in Library and Information Science**. p. 88-89. Chiangmai : Library Science Department, Chiangmai University, 1995.
- Kornkanok Nanthapan. **Libraries' Educational Roles as Expected by Instructors in the Institute of Technology and Vocational Education**. Master's Thesis. Bangkok : Srinakharinwirot University, 1988.
- Naiyana Trinaetsumpun. In an Interview with Nusharee Trelojwong, at Central Library, Kasaetsart University, Thailand on March 28, 1996.
- Nusharee Trelojwong. "Searches : Heart of Graduate Education," **Graduate School Relation**. Mahasarakham University Radio Station. October 30, 1994. 9.30-10.00 p.m.
- Pawa Punmaeka. "Computer Retrieval Laboratories Designs for Libraries," **Baanasart**. 10(1) : 12-14 ; June 1995.
- Pradidta Siriphan. "Library Networks in Thailand : to the Objective of Joint Library Resources Use," **Library Science Students Club**. 12 : 49; 1992-1994
- Pranee Boontavee. **Users' Satisfaction with the Signs in the Central Library, Academic Resource Center. Chulalongkorn University**. Master's Thesis. Bangkok : Chulalongkorn University, 1988.
- Srinakharinwirot University. **Manual and Curriculum of Undergraduate Level**. 4th ed. Bangkok : Srinakharinwirot University, 1993.
- Supatra Chaisiri. **Instruction of Library Uses in the Universities of Thailand**. Master's Thesis. Bangkok : Chulalongkorn University, 1977.

Switzer, Donna. "Library Staffs : Why Have to be Developed," **Library Science Students Club.** 12 : 39 ; 1992-1994.

Tippawan Tang. In an Interview with Nusharee Trelojwong, at Academic Resources Institution, Chulalongkorn University, Thailand on March 25, 1996.

"Training News," **Thai Library Association News.** 15(3) : 3 ; March 1996.

Valls, Jacques. "The New Librarian," in **Articles in Library and Information Science.** p. 107-110. Chiangmai : Library Science Department, Chiangmai University, 1995.

Wantana Panutat. **A Study of Information Uses, Needs, Attitudes and Related Problems of Technical College Instrutors in Northeastern Thailand.** Master's Thesis. Bangkok : Srinakharinwirot University, 1988.

บทบาทของญี่ปุ่นในโครงการโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศทั่วโลก

รศ.ทัศนา สลัดยะนันท์

ประเทศพัฒนาแล้วทั่วโลกต่างมีนโยบาย ในการสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางสารสนเทศ กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมทั้ง 7 (G7) ได้ตกลงร่วมกันในการพัฒนาโครงสร้างสารสนเทศทั่วโลก (GII) ในประเทศญี่ปุ่นเครือข่ายสารสนเทศวิทยาศาสตร์ (SINET) เป็นเครือข่ายที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ ดำเนินงานโดยศูนย์สารสนเทศวิทยาศาสตร์แห่งชาติ (NACISIS) ซึ่งมีบทบาทต่อหน่วยงานอื่นๆ ในการพัฒนาและขยายระบบสารสนเทศ

A Project of Japanese Role for World Fundamental Structure of Information Technology

Assoc. Prof. Tassana Saladyanan

The development countries have their policy to create fundamental structure for information technology. The cooperation among seven industrial countries (G7) has agreed to develop a structure for world information technology (GII). In Japan SINET is the biggest information network of the country. It works by NACISI in order to develop and expand information network for some other institutes.

บทบาทของญี่ปุ่นในโครงการโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศทั่วโลก

โชอิชิโร อาซาโน * เขียน
ทัศนาศลัตยะนันท์ ** แปล

การสร้างโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศเป็นนโยบายของประเทศพัฒนาแล้วทั่วโลก นับแต่รัฐบาลของประธานาธิบดีคลินตันนำโครงการโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศแห่งชาติขึ้นไว้เป็นจุดกำเนิดของ “ทางด่วนข้อมูล” กระทรวงการไปรษณีย์และโทรคมนาคม กระทรวงการค้าและอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ และองค์กรภาครัฐอื่นๆ ของญี่ปุ่นก็ประกาศนโยบายในการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในปี 2537 นโยบายขององค์กรเหล่านี้ได้รับการประสมประสานเข้าด้วยกัน อยู่ภายใต้การดูแลของสำนักงานส่งเสริมสารสนเทศและโทรคมนาคม โดยนายกรัฐมนตรีโทมิอิชิ มูรายามา เป็นประธาน

ในการเจรจาเพื่อจัดทำนโยบายร่วมในการประชุมสุดยอด ณ กรุงเนเปิล เมื่อเดือนมิถุนายน 2537 กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมทั้ง 7 (G7) ตกลงร่วมกันในการพัฒนาโครงการโครงสร้างสารสนเทศพื้นฐานทั่วโลก (GII) กลุ่มประชาคมยุโรปกำลังดำเนินการโดยได้รับความช่วยเหลือจากองค์การเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD)

การเจรจาระดับปฏิบัติการระหว่างประเทศเริ่มขึ้นในปลายปี 2537 และเสร็จสิ้นลงเมื่อวันที่ 25-26 กุมภาพันธ์ 2538 ณ กรุงบรัสเซลส์ รัฐมนตรีของประเทศอุตสาหกรรมทั้งเจ็ดประชุมศึกษาหารือร่วมกันเกี่ยวกับสังคมสารสนเทศ ได้ตกลงรับโครงการสากล 11 โครงการ ซึ่งจะส่งผลให้โครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศทั่วโลกบรรลุเป้าหมาย ในบรรดาโครงการทั้ง 11 นั้น โครงการปฏิบัติการทั่วโลกเพื่อเครือข่ายแถบกว้าง¹ ดูเหมือนจะสำคัญที่สุด

สหรัฐอเมริกาและยุโรปกำลังพัฒนาเครือข่ายใช้สายที่สามารถส่งข้อมูลได้ 150 เมกะบิตต่อวินาที นั่นคือมีความเร็วเป็น 2500 เท่าของการส่งผ่านข้อมูลทางสายโทรศัพท์ ส่วนใหญ่ทำเพื่อวัตถุประสงค์ทางการศึกษา สหรัฐอเมริกาเริ่มแนะนำบริการเครือข่ายแกนร่วมความเร็วสูงในเดือนเมษายน 2538 เพื่อใช้ในการวิจัย บริการดังกล่าวได้รับงบประมาณสนับสนุนจากมูลนิธิวิทยาศาสตร์แห่งชาติ ทางยุโรปซึ่งใช้เครือข่ายเพื่อการศึกษาชื่อยุโรปาเน็ต ก็ได้ประกาศเมื่อเร็ว ๆ นี้ว่าจะปรับสมรรถนะในการสื่อสารสารสนเทศเป็น 34 Mbps ขึ้นไป เครือข่ายที่นักวิจัยจะใช้ได้

* ศาสตราจารย์ ศูนย์ระบบสารสนเทศวิทยาศาสตร์แห่งชาติ (NACSIS) ; มหาวิทยาลัยโตเกียว ; อดีตรองประธาน OECD

** รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

¹ แถบกว้าง (broadband) : ระบบส่งสัญญาณแบบอนาล็อก สามารถส่งข้อมูลได้ทิศทางเดียวใช้ในการสื่อสารระยะไกล และต้องใช้โมเด็ม

ในชีวิตประจำวันกำลังพัฒนาอยู่ในสหรัฐอเมริกา แคนาดา เยอรมนี ฝรั่งเศส อิตาลี และประเทศอื่นๆ

ในญี่ปุ่นเครือข่ายสารนิเทศวิทยาศาสตร์ (SINET) ดำเนินการโดยศูนย์สารนิเทศวิทยาศาสตร์แห่งชาติ (NACSIS) เป็นเครือข่ายใหญ่ที่สุดในประเทศ เชื่อมโยงมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนทั่วประเทศเข้าด้วยกัน ศูนย์สารนิเทศวิทยาศาสตร์แห่งชาติแจ้งว่า เครือข่ายสารนิเทศวิทยาศาสตร์ที่เชื่อมระหว่างฮอกไกโดและคิวชูจะส่งข้อมูลด้วยความเร็ว 50 Mbps หรือสูงกว่านั้นในฤดูใบไม้ร่วงปีนี้ (2538) ในอนาคตอันใกล้ เครือข่ายกระทรวงซึ่งจัดตั้งโดยองค์กรวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเมื่อปี 2537 เชื่อมโยงสถาบันวิจัยแห่งชาติของญี่ปุ่นเข้าด้วยกันก็จะใช้สาย 50 Mbps ระหว่างโตเกียวและทสึคุบะ (ซึ่งเป็นศูนย์วิจัยหลักด้านวิทยาศาสตร์) นอกจากนี้ตั้งแต่ปีที่แล้วองค์กรโทรศัพท์และโทรเลขญี่ปุ่นก็ได้เป็นแม่ข่ายทดลองเชื่อมโยงองค์กรภาครัฐ เอกชนและสถาบันการศึกษาเข้าด้วยกัน เพื่อให้มีการใช้พหุสื่อ (multimedia) ชนิดโต้ตอบได้พร้อมกันคราวละมากมาย

เป้าหมายของการทดลองเหล่านี้ก็เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารข้อมูลด้วยความเร็ว 50 Mbps และการประยุกต์ใช้พหุสื่อที่โต้ตอบได้ ศูนย์สารนิเทศวิทยาศาสตร์แห่งชาติของญี่ปุ่นได้รับทุนอุดหนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ ทำโครงการร่วมกับองค์กรโทรศัพท์และโทรเลขเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีสำหรับเครือข่ายการศึกษา ซึ่งจะเริ่มจัดตั้งขึ้นใหม่ โครงการนี้ได้เริ่มทดลองทำงานโดยใช้การสื่อสารความเร็วสูง

เครือข่ายเพื่อการศึกษาากำลังพัฒนาอย่างรวดเร็วทั่วโลกในอัตราใกล้เคียงกัน การพัฒนาเครือข่ายเพื่อการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีขั้นสูงทำให้เราพอจะคาดคะเนถึงภาวะแวดล้อมด้านการสื่อสารข้อมูลในอนาคตได้ นับแต่มีการก่อตั้งเครือข่ายคอมพิวเตอร์ขึ้น สถาบันการศึกษาได้ริเริ่มการวิจัยและพัฒนาโครงการหลายโครงการที่กล่าวมาข้างต้นก็ได้ดำเนินรอยตาม

เครือข่ายสารนิเทศให้ประโยชน์มากขึ้นเมื่อนานาประเทศเชื่อมโยงเข้าสู่เครือข่าย ลักษณะการเช่นนี้มักเรียกกันว่า “ปฏิบัติการสากล” อันทำให้ผู้เชื่อมต่อเข้ากับเครือข่ายสามารถที่จะเข้าสู่เครือข่ายย่อยๆ อีกเป็นจำนวนมากและเพื่อให้ปฏิบัติการสากลมีประสิทธิภาพ สหพันธ์โทรคมนาคมสากล (International Telecommunication Union-ITU) ซึ่งพัฒนาและกำหนดมาตรฐานสากลและองค์การกำหนดมาตรฐานสากล (International Organization for Standardization-ISO) มีบทบาทสำคัญ ปัญหาที่มีอยู่ว่ามาตรฐานที่กำหนดขึ้นนั้น ไม่ทันกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านนี้ ดังนั้นผลของการวิจัยและพัฒนาจึงไม่สะท้อนสู่การปฏิบัติงานของเครือข่าย จึงเป็นการยากที่จะบรรลุผลของการปฏิบัติการสากลในเครือข่ายย่อยที่นำหน้าไปก่อน ความสร้างสรรค์ระดับนานาชาติจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อความแตกต่างของเครือข่ายย่อยมาประสมประสานกัน และให้ได้เกิดปฏิบัติการสากลร่วมกันต่อไป

การใช้ประโยชน์จากเครือข่ายก็เช่นกัน ทุกๆ เครือข่ายตั้งใจจะขยายขอบเขตและเปิดให้มีผู้ใช้กว้างขวางยิ่งขึ้น แต่การเข้าสู่เป้าหมายของแต่ละเครือข่ายยังแตกต่างกันอยู่มาก ศูนย์สารนิเทศวิทยาศาสตร์แห่งชาติของญี่ปุ่นเข้าใจสถานการณ์ดังกล่าว ได้รับโครงการปฏิบัติการสากลซึ่งเป็นโครงการร่วมระหว่างประเทศ ผลของโครงการนี้ส่งให้บริษัทต่างๆ ด้านโทรคมนาคมได้เข้ามาร่วมงานและจะช่วยให้บริษัทให้บริการใหม่ๆ ขึ้นได้ในอนาคต การที่บริษัทเอกชนเข้าร่วมโครงการและช่วยรับภาระค่าสายส่งข้อมูลความเร็วสูงเป็นส่วนสำคัญของความสำเร็จของโครงการ การติดต่อกันนานาชาติเพื่อให้ได้รับความร่วมมือจากบริษัทโทรคมนาคมขนาดใหญ่จำนวนมากที่คาดว่าจะเข้าร่วมโครงการเป็นสิ่งจำเป็น

ตัวแทนของรัฐจากประเทศต่างๆ ที่สนับสนุนโครงการได้ประชุมกันที่กรุงฮอนดูรา ประเทศแคนาดา เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2538 เพื่อประสานแผนงานที่จะทำในสามปีข้างหน้า ได้กำหนดเป้าหมายเฉพาะ 6 ประการด้วยกันได้แก่ : รายงานความก้าวหน้าของโครงการในการประชุมฮาลิแฟกซ์ในเดือนมิถุนายน 2538 ; ทำรายละเอียดของแผนในปี 2538 ; เชื่อมโยงเครือข่ายทดสอบ 45 Mbps เพื่อทดสอบปฏิบัติการสากลระหว่างญี่ปุ่นกับอเมริกาเหนือและระหว่างอเมริกาเหนือกับยุโรป ; สร้างการติดต่อขั้นพื้นฐาน และทดสอบการใช้งานสำหรับการเชื่อมโยงเครือข่ายนานาชาติที่ใกล้ความจริงมากที่สุดในปี 2539 ; เพิ่มความเร็วในการส่งข้อมูลถึง 150 Mbps และติดตั้งสายเชื่อมระหว่างญี่ปุ่นและยุโรปในปี 2540

โครงการนี้จะเกี่ยวข้องกับเครือข่ายความเร็วสูงพิเศษที่ใช้วิธีการส่งสัญญาณข้อมูลแบบไม่สัมพันธ์ (Asynchronous Transfer Modes - ATM) ในญี่ปุ่นเครือข่ายพหุสื่อที่ทดลองร่วมกันได้แก่ SINET ; IMNET ; NTT และเครือข่ายทดลองเพื่อการศึกษาค้นคว้า จะมีการตัดสินใจกันต่อไปว่าเครือข่ายใดจะเข้าร่วมโครงการอีกในการนี้องค์กรที่เป็นตัวแทนของญี่ปุ่น ได้แก่กระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งจะดำเนินงานร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการไปรษณีย์โทรเลข กระทรวงพาณิชย์ และอุตสาหกรรม และองค์การวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

โครงการในอนาคตของญี่ปุ่น กระทรวงไปรษณีย์โทรเลขได้เสนอการทดลองใช้ดาวเทียมสื่อสารซึ่งจะช่วยให้การสื่อสารความเร็วสูงพิเศษเป็นผล การวิจัยร่วมของกระทรวงไปรษณีย์โทรเลขของคณาชาของสหรัฐฯ และองค์การอวกาศยุโรป (ESA) กำลังอยู่ในขั้นตอนการวางแผน มีข้อเสนอให้มีการถ่ายทอดสัญญาณโทรทัศน์ด้วย การนำดาวเทียมสื่อสารเข้ามาใช้ในโครงสร้างสารนิเทศเป็นแนวโน้มสำคัญอีกประการหนึ่งที่น่าจับตามอง

ญี่ปุ่นกำลังขยายโอกาสให้แก่ประเทศนอกกลุ่ม G7 ในอันที่จะเข้าร่วมโครงการดังกล่าวข้างต้น ขณะเดียวกับที่มีการอภิปรายอย่างกว้างขวางถึงการสร้างโครงสร้างพื้นฐานสารนิเทศในกลุ่มเอเปค และประเทศที่กำลังพัฒนา โครงการโครงสร้างสารนิเทศพื้นฐานทั่วโลก (GII) ก็จะไปก่อนในการสร้างโครงสร้างพื้นฐานสารนิเทศในประเทศที่ทำได้โดยสะดวก

โครงการสากลซึ่งเป็นมติจากการประชุมหรือระดับรัฐมนตรีกลุ่มประเทศ G7 ว่าด้วยสังคมสารสนเทศเมื่อวันที่ 25-26 กุมภาพันธ์ 2538

- 1) การสำรวจรายชื่อโครงการแห่งชาติและโครงการสากลที่จะนำไปสู่สัมฤทธิ์ผลของโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศทั่วโลก
- 2) ปฏิบัติการสากลเพื่อเครือข่ายแถบกว้าง มีการทดสอบและมั่นใจในปฏิบัติการสากลด้านเครือข่ายความเร็วสูงของกลุ่มประเทศ G7
- 3) การศึกษาและฝึกอบรมข้ามวัฒนธรรม สนับสนุนการศึกษาและฝึกอบรมทางไกล โดยเชื่อมโยงโรงเรียน มหาวิทยาลัย และสถาบันฝึกอบรมเข้าด้วยกัน
- 4) ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ เชื่อมโยงห้องสมุดทั้งหลายเข้าด้วยกันเพื่อการรับสารนิเทศโดยวิธีก้าวหน้า
- 5) พิพธิภัณฑ์และหอศิลป์อิเล็กทรอนิกส์ เชื่อมโยงพิพธิภัณฑ์และหอศิลป์เข้าด้วยกันและสนับสนุนการให้หนังสือที่ผู้ใช้ได้ตอบได้
- 6) การจัดการสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ สร้างฐานข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ
- 7) การจัดการในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินทั่วโลก ก่อตั้งเครือข่ายสารสนเทศทั่วโลกเพื่อการจัดการเมื่อเกิดกรณีฉุกเฉิน
- 8) การอนามัยระดับโลก ค้นหาและทดสอบผลงานที่จะนำมาใช้ด้านการแพทย์และการรักษาพยาบาลเพื่อเครือข่าย
- 9) การเชื่อมโยงภาครัฐ เชื่อมโยงภาครัฐวิสาหกิจและประชากรเข้าด้วยกันโดยตรง
- 10) ตลาดระดับโลกสำหรับวิสาหกิจขนาดย่อม เชื่อมโยงบริษัทขนาดย่อมและสนับสนุนการเติบโตโดยใช้การสื่อสารข้อมูล
- 11) ระบบนาวิกสารสนเทศ ปรับปรุงประสิทธิภาพของการผลิตและระบบการกระจายที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งทางน้ำ

[แปลจาก Shoichiro Asano. "Logging On". **Look Japan** 41, 473 : 22-23 (Aug. 1995)]

การสำรวจความต้องการศึกษาและศักยภาพในการจัดการศึกษาหลักสูตรปริญญาโทบริหาร
แขนงวิชาสารนิเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

รศ.ชุตินา สัจจนันท์ และ สุกัญญา ธีรพงศ์ภักดี

จุดมุ่งหมายของงานวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ที่ศึกษาถึงสถานภาพ
การจัดการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษาวิชาสารนิเทศศาสตร์ในประเทศไทย และ
แขนงวิชาสารนิเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราช ความต้องการบุคลากรสารนิเทศศาสตร์ระดับปริญญาโทบริหาร
ของผู้บริหารสถาบันบริการสารนิเทศศาสตร์ ความต้องการเข้าศึกษา ความพร้อม
และการเตรียมความพร้อมของมหาวิทยาลัย วิเคราะห์ค่าใช้จ่าย วิเคราะห์จุด
คุ้มทุน และการกำหนดค่าธรรมเนียม

A Survey of Educational Needs and Potential in Managing the Information Science for Master's
Degree Program, School of Liberal Arts, Sukhotai Thammatirat Open University

Assoc. Prof. Chutima Sacchanand and Sukanya Teerapongpakdee

The purpose of this research is to study the situation of master's degree in
Information Science program, School of Liberal Arts, Sukhothai Thammatirat Open
University. The research points out several needs for master degree personal in
Information Science program to manage the information science institution and the
needs for entrance the university. The study analyzes the demand of the Post-
graduates as to figure out the tuition fee from the expense and break even point.

การสำรวจความต้องการศึกษาและศักยภาพในการจัดการศึกษา
หลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต แขนงวิชาสารนิเทศศาสตร์
สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ชุดิมา สัจจนันท์ *

สุกัญญา อธิพงศ์ภักดิ์ **

ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 5 กันยายน พ.ศ. 2501 เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งที่ 11 ปณิธานของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช คือ เป็นมหาวิทยาลัยระบบเปิดยึดหลักการศึกษาดลอดชีวิต มุ่งพัฒนาคุณภาพของประชาชน เพิ่มพูนวิพยะฐานะแก่ผู้ประกอบอาชีพและขยายโอกาสทางการศึกษาต่อสำหรับผู้สำเร็จมัธยมศึกษา เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์และสังคมด้วยการจัดระบบการเรียนการสอนทางไกล ซึ่งใช้สื่อการสอนทางไปรษณีย์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และวิธีการสอนอื่นที่ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องเข้าชั้นเรียนตามปกติ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2531 : ไม่ระบุเลขหน้า) มหาวิทยาลัยเปิดทำการสอน 10 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ วิทยาการจัดการ นิติศาสตร์ วิทยาศาสตร์สุขภาพ รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ คหกรรมศาสตร์ ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ และนิเทศศาสตร์ โดยเปิดสอนทั้งในระดับประกาศนียบัตร ระดับปริญญาตรี และระดับปริญญาโท ในสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ความสำเร็จของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชในการจัดการศึกษาในระบบทางไกลเห็นได้จากการที่องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ยกย่องให้มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชเป็นมหาวิทยาลัยนำในระบบการศึกษาทางไกลในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก เมื่อ พ.ศ. 2525 การได้รับยกย่องจากสถาบันการจัดการแห่งเอเชีย (Asian Institute of Management) ประเทศสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ให้ได้รับรางวัล The Asian Management Awards เมื่อ พ.ศ. 2535 และสภาสากลว่าด้วยการศึกษาทางไกล (International Council of Distance Education) และองค์การจัดการศึกษาเพื่อเครือข่ายกรภพ ให้ได้รับรางวัลความเป็นเลิศประเภทมหาวิทยาลัยดีเด่นของโลกที่สอนทางไกล (COL-ICDE Awards of Excellence Institution Award) เมื่อ พ.ศ. 2538

จากการที่ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมยุคข่าวสาร หรือ ยุคสารนิเทศ ทำให้ข้อมูลข่าวสารหรือสารนิเทศ ทวีบทบาทและความสำคัญเพิ่มมากขึ้น ทั้งในด้านส่วนตัว การดำเนินชีวิต

* รองศาสตราจารย์ ระดับ 9 สาขาวิชาศิลปศาสตร์ และรองอธิการบดีฝ่ายปฏิบัติการมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

** อาจารย์ ระดับ 5 สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ประจำวัน การประกอบอาชีพ การบริหาร การจัดการ และการดำเนินงานต่างๆ ในทุกระดับ ทุกวงการ องค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ กำหนดว่าทรัพยากรที่สำคัญของโลกมี 3 ประการ คือ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์ และทรัพยากรสารสนเทศ (Atherton 1977 : 1) รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของสารสนเทศ โดยบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เริ่มตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) เป็นต้นมา โดยแทรกอยู่ในแผนการพัฒนาด้านต่างๆ จนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) นับเป็นครั้งแรก ที่ได้มีการระบุแนวนโยบาย มาตรการ และแนวทางการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับสารสนเทศไว้อย่างละเอียด โดยรวมไว้ในแผนการใช้และการพัฒนาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี และในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ได้กำหนดนโยบายการพัฒนากระบบข้อมูลข่าวสารในการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ อาทิเช่น การพัฒนาด้านจิตใจ วัฒนธรรม สังคม ทรัพยากรมนุษย์ สาธารณสุข ตลอดจนด้านการเกษตร ให้สามารถบริการข้อมูล ข่าวสารที่ถูกต้อง รวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์อันแสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นของการพัฒนาระบบข้อมูลอันเป็นความต้องการพื้นฐานในการประกอบกิจการทั่วไป

นอกจากนี้ในนโยบายและมาตรการในการพัฒนาการศึกษาของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ของทบวงมหาวิทยาลัย ในเรื่องระบบสารสนเทศเพื่อการพัฒนาการศึกษา มีมาตรการระบุไว้ประการหนึ่ง คือ

“ 1)

2) พัฒนาบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับให้เข้าใจและเห็นความสำคัญของระบบข้อมูล รวมทั้งพัฒนาบุคลากรที่ทำหน้าที่ด้านข้อมูลและสารสนเทศ เพื่อให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีข้อมูลที่ต้องการ ทันสมัย และรวดเร็วทันกาล เพื่อสนองต่อการวางแผนตัดสินใจในทุกระดับ”

จากเหตุผลและมาตรการดังกล่าว ทำให้เกิดความต้องการกำลังคนที่มีความรู้ความสามารถในงานสารสนเทศเพิ่มมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นตำแหน่ง บรรณารักษ์ นักเอกสารสนเทศ นักสารสนเทศหรือชื่อเรียกอื่นใด ทั้งในหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน โดยเฉพาะบุคลากรสารสนเทศที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ในระดับสูง เพื่อตอบรับกับสังคมข้อมูลข่าวสาร หรือสังคมเทคโนโลยี ที่มีความเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าในวิทยาการด้านต่างๆ อันเนื่องจากข้อมูล หรือ สารสนเทศ เป็นองค์ประกอบ หรือหัวใจสำคัญ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นดังกล่าวจึงได้พัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตและหลักสูตรประกาศนียบัตร (1 ปี) แขนงวิชาสารสนเทศศาสตร์ขึ้น ซึ่งได้รับอนุมัติจากทบวงมหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2530 และมหาวิทยาลัยโดยสาขาวิชาศิลปศาสตร์ ได้เปิดสอนหลักสูตรระดับต่างๆ ตามลำดับดังนี้

พ.ศ. 2532 เปิดสอนหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (ต่อเนื่อง 2 ปี) วิชาเอกสารนิเทศทั่วไป

พ.ศ. 2533 เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตร 1 ปี วิชาเอกงานสารนิเทศกลุ่มวิชาสารนิเทศทั่วไป

พ.ศ. 2534 เปิดสอนหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (ต่อเนื่อง 2 ปี) วิชาเอกสารนิเทศสำนักงาน

พ.ศ. 2535 เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตร 1 ปี วิชาเอกสารนิเทศสำนักงาน

พ.ศ. 2536 เปิดสอนหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (ปริญญาตรี 4 ปี) วิชาเอกสารนิเทศทั่วไป และวิชาเอกสารนิเทศสำนักงาน

เนื่องจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชเป็นมหาวิทยาลัยเปิด ไม่จำกัดรับ และไม่มีชั้นเรียน จำนวนนักศึกษาจึงมีมาก อาจกล่าวได้ว่าเป็นสถาบันการศึกษามหาวิทยาลัย และสารนิเทศศาสตร์ที่มีนักศึกษาจำนวนมากที่สุดในประเทศ (ดูภาพผนวก ก)

จากประสบการณ์และความสำเร็จในการจัดการศึกษาวิชาสารนิเทศศาสตร์ในระบบการศึกษาทางไกล ของสาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจากการพัฒนาเทคโนโลยี สารนิเทศการสื่อสารโทรคมนาคม การผลิตและการกระจาย ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้และวิทยาการ ทำให้เกิดความต้องการบุคลากรสารนิเทศในระดับสูงเพิ่มมากขึ้น ความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโทและปริญญาตรี แขนงวิชาสารนิเทศศาสตร์ขึ้นตามไปด้วย แต่การจำกัดการรับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยระบบเปิด รวมทั้งข้อจำกัดส่วนตัวในเรื่องภาระหน้าที่ประจำและโอกาสในการลาศึกษาต่อ ทำให้บุคลากรเหล่านี้ไม่สามารถเข้าศึกษาต่อในระดับสูงได้ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องขยายโอกาสทางการศึกษาโดยการเปิดสอนระดับปริญญาโทและปริญญาตรี โดยได้เริ่มเปิดสอนหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาหลักสูตรและการสอน แขนงวิชาบริหารการศึกษา และแขนงวิชาเทคโนโลยีการศึกษา นับตั้งแต่ปีการศึกษา 2536 ด้วยระบบการศึกษาทางไกล ซึ่งมีรูปแบบแตกต่างไปจากการศึกษาระบบทางไกลในระดับปริญญาตรี กล่าวคือ นอกจากจะมีสื่อหลัก คือ เอกสารประมวลสาระชุดวิชาแล้วยังเน้นการปฏิสัมพันธ์ มีการสัมมนาเสริม สัมมนาเข้ม ในวันหยุดสุดสัปดาห์ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาตรีของทบวงมหาวิทยาลัย

การที่สาขาวิชาศิลปศาสตร์วางแผนเปิดสอนหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาสารนิเทศศาสตร์ด้วยระบบการศึกษาทางไกล เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของทั้งส่วนบุคคล สถาบัน สังคมและประเทศชาติโดยรวมจำเป็นต้องมีข้อมูลเพื่อการวางแผนและตัดสินใจตามข้อกำหนดของมหาวิทยาลัย โดยการวิจัยเพื่อศึกษาความต้องการและศักยภาพในการจัดการศึกษาหลักสูตรปริญญาโทและปริญญาตรี แขนงวิชาสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัย

สุโขทัยธรรมมาธิราช เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพ ประสิทธิภาพบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและของมหาวิทยาลัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสถานภาพการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา วิชาสาหรณืเทศศาสตร์ในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาความต้องการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาสาหรณืเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
3. เพื่อศึกษาความต้องการบุคลากรสาหรณืเทศระดับปริญญามหาบัณฑิตของผู้บริหารสถาบันบริการสาหรณืเทศ
4. เพื่อศึกษาจุดเน้นของหลักสูตรระดับปริญญามหาบัณฑิต แขนงวิชาสาหรณืเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
5. เพื่อศึกษาความพร้อมของสาขาวิชาศิลปศาสตร์ในการจัดการศึกษาระดับปริญญามหาบัณฑิต แขนงวิชาสาหรณืเทศศาสตร์
6. เพื่อศึกษาค่าใช้จ่าย วิเคราะห์จุดคุ้มทุนและแนวทางกำหนดค่าธรรมเนียมต่างๆ ของมหาวิทยาลัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษาข้อมูลสถานภาพการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาวิชาสาหรณืเทศศาสตร์ ครอบคลุมสถาบันที่เปิดสอนระดับปริญญาโท ซึ่งเป็นระดับเดียวที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษา ในปีการศึกษา 2538 รวม 7 สถาบัน คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยขอนแก่น
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างงานวิจัยครอบคลุมผู้บริหารและบุคลากรสาหรณืเทศในสถาบันบริการสาหรณืเทศ สถาบันการศึกษา สถาบัน องค์การ และหน่วยงานสาหรณืเทศในสาขาวิชาต่างๆ คือ กฎหมาย การเมืองและการปกครอง เกษตรกรรม การแพทย์และสาธารณสุข วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การศึกษาและวัฒนธรรม สื่อมวลชน ธุรกิจและอุตสาหกรรม เศรษฐศาสตร์ การเงินและการธนาคาร บริการสาธารณสุข ทั้ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร จำนวน 300 คน และกลุ่มตัวอย่างบุคลากรสาหรณืเทศจำนวน 1,200 คน และประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์ได้แก่ หัวหน้าภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ หัวหน้าภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสาหรณืเทศศาสตร์ หรือผู้รับผิดชอบหลักสูตรระดับปริญญาโท บรรณารักษศาสตร์และสาหรณืเทศศาสตร์ของมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนในระดับดังกล่าวจำนวน 7 แห่ง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษา ค้นคว้า ข้อมูล จากเอกสารสิ่งพิมพ์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับหัวข้อการวิจัย

2. การสร้างเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ครอบคลุมประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา จากหัวหน้าภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ ในสถาบันการศึกษาที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษารวม 6 แห่ง (อีก 1 แห่งไม่มีข้อมูลการให้สัมภาษณ์)

แบบสอบถาม ใช้สอบถามผู้บริหารสถาบันบริการสารนิเทศและบุคลากรสารนิเทศ ซึ่งปฏิบัติงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารนิเทศ ทั้งในภาครัฐและเอกชน ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำนวน 300 หน่วยงาน หรือใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 1,500 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างอย่างมีระบบ แบบสอบถามจัดส่งให้กลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์และได้รับกลับคืนจากผู้บริหาร จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 63.00 และจากบุคลากรสารนิเทศ จำนวน 698 คน คิดเป็นร้อยละ 57.42

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้เครื่องมือการวิจัยที่สร้างขึ้น ซึ่งได้ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากร และการปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลการสัมภาษณ์และข้อมูลที่ไม่ใช่ตัวเลข ใช้การบรรยายเชิงพรรณนา ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณ คำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล อภิปรายผล ให้ข้อเสนอแนะและรายงานผลการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

การวิจัยนี้จะอำนวยประโยชน์ต่อสาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ต่อวงการศึกษาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ สังคมและประเทศชาติ ดังต่อไปนี้

1. ทำให้ทราบแหล่งผลิตและสถานภาพการผลิตมหาบัณฑิต วิชาสารนิเทศศาสตร์ในประเทศไทย อันจะเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการจัดการศึกษา หลีกเลียงความซ้ำซ้อน และนำไปสู่ความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

2. ทำให้ทราบความต้องการศึกษาต่อระดับปริญญาโทมหาบัณฑิตแขนงวิชาสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ซึ่งสาขาวิชาศิลปศาสตร์สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการเตรียมการวางแผน การจัดหลักสูตร และการจัดการศึกษาวิชาสารนิเทศศาสตร์ ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต ในระบบทางไกลให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

3. ทำให้ทราบความต้องการใช้มหำบัณฑิตแขนงวิชาสารนิเทศศาสตร์ของผู้บริหารสถาบันบริการสารนิเทศอันจะเป็นข้อมูลในการวางแผนการจัดหลักสูตร การจัดการศึกษา และการผลิตมหำบัณฑิต เพื่อสนองความต้องการของตลาดงาน สังคมและประเทศชาติ

4. ทำให้ทราบจุดเน้นของหลักสูตรระดับปริญญาโทบัณฑิต แขนงวิชาสารนิเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ตามความต้องการของสถาบันบริการสารนิเทศ

5. เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนและเป็นแนวทางเตรียมความพร้อมสำหรับสาขาวิชาศิลปศาสตร์ และมหาวิทยาลัยในด้านต่างๆ เช่นบุคลากร แหล่งวิทยาการ อุปกรณ์การศึกษา การกำหนดค่าธรรมเนียม อันจะทำให้กิจการจัดการศึกษาของสาขาวิชาและของมหาวิทยาลัยบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาวิชาสารนิเทศศาสตร์ในประเทศไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยแรกที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย เมื่อ พ.ศ.2507 ในช่วง 20 ปีแรกมีการขยายการเปิดสอนในมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และวิทยาเขตมหาสารคาม (ปัจจุบัน คือมหาวิทยาลัยมหาสารคาม) ปัจจุบันมหาวิทยาลัยในประเทศไทยที่เปิดสอนหลักสูตรบัณฑิตศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์มีจำนวน 7 แห่ง ส่วนใหญ่อยู่ในกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 80.00)

ตอนที่ 2 ความต้องการศึกษาระดับปริญญาโท แขนงวิชาสารนิเทศศาสตร์ของบุคลากรสารนิเทศ

2.1 บุคลากรสารนิเทศส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 70.06) มีอายุระหว่าง 25-30 ปี (ร้อยละ 27.79) มีวุฒิปริญญาตรี (ร้อยละ 78.80) สำเร็จการศึกษามาแล้ว เป็นระยะเวลาต่ำกว่า 5 ปี (ร้อยละ 38.54) มีรายได้ระหว่าง 7,001-11,000 บาท (ร้อยละ 36.96) สังกัดส่วนราชการ (ร้อยละ 56.73) มีตำแหน่งผู้ปฏิบัติงาน (ร้อยละ 63.32) ประเภทของหน่วยงานคือ การศึกษาและวัฒนธรรม (ร้อยละ 35.82)

2.2 บุคลากรสารนิเทศส่วนใหญ่มีความต้องการศึกษาระดับปริญญาโท แขนงวิชาสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (ร้อยละ 61.32) และจะสมัครเข้าศึกษาในปีการศึกษา 2541 (ร้อยละ 74.53) และจะศึกษาหากมีทุนการศึกษา ผู้สนับสนุนทางการเงิน (ร้อยละ 49.30) ส่วนประเด็นที่มีผลต่อการตัดสินใจที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือภาระหน้าที่การงาน

และครอบครัว บุคลากรสารสนเทศที่ไม่สนใจสมัครเข้าศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต ระดับปริญญาโท (ร้อยละ 38.68) มีเหตุผลว่ายังมีภาระความรับผิดชอบในครอบครัว (ร้อยละ 31.48)

ตอนที่ 3 ความต้องการบุคลากรสารสนเทศ ระดับปริญญามหาบัณฑิต ของผู้บริหารสถาบันบริการสารสนเทศ

3.1 ผู้บริหารสถาบันบริการสารสนเทศส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 59.57) มีวุฒิปริญญาตรี (ร้อยละ 53.19) สังกัดส่วนราชการ (ร้อยละ 57.98) เป็นผู้บริหารระดับกลาง (ร้อยละ 43.62) สังกัดหน่วยงาน การศึกษาและวัฒนธรรม (ร้อยละ 29.26)

3.2 หน่วยงานส่วนใหญ่ไม่มีผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท (ร้อยละ 60.11) หน่วยงานที่มีบุคลากรสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทส่วนใหญ่มีบุคลากรระดับปริญญาโทจำนวน 1 คน (ร้อยละ 43.84)

3.3 ความต้องการบุคลากรสารสนเทศระดับปริญญาโทของหน่วยงานมีตั้งแต่ 1-30 คน พ.ศ. 2541 เป็นปีที่หน่วยงานจำนวนสูงสุด 57 หน่วยงาน (ร้อยละ 30.32) มีความต้องการบุคลากรสารสนเทศระดับปริญญาโท จำนวน 1 คน และเป็นที่น่าสังเกตว่าแผนการใช้บุคลากรสารสนเทศระดับปริญญาโท จำนวน 20-30 คน จะอยู่ในช่วง พ.ศ. 2543-2545 โดยเฉพาะ พ.ศ. 2545 มีหน่วยงาน 2 หน่วยงาน ที่มีแผนการใช้บุคลากรจำนวนสูงสุด 30 คน

3.4 เหตุผลที่ผู้บริหารส่วนใหญ่มีความต้องการหรือให้การสนับสนุนให้บุคลากรสารสนเทศศึกษาต่อคือต้องการให้พนักงานนำความรู้มาปรับปรุงการทำงาน (ร้อยละ 88.59) และศึกษาได้ด้วยตนเอง (ร้อยละ 71.81) ส่วนเหตุผลที่ไม่ต้องการ คือ ไม่มีตำแหน่ง/อัตราจ้าง (ร้อยละ 70.97)

ตอนที่ 4 จุดเน้นของหลักสูตรระดับปริญญามหาบัณฑิต แขนงวิทยาศาสตรสาขาวิชาศิลปศาสตร มหวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

4.1 การวิเคราะห์จุดเน้นของหลักสูตรพบว่า ผู้บริหารและบุคลากรสารสนเทศต้องการหลักสูตรที่มีลักษณะ เน้นทฤษฎีและทักษะเชิงปฏิบัติการเท่าๆ กัน (ร้อยละ 45.21 และร้อยละ 47.43 ตามลำดับ) ผู้บริหารส่วนใหญ่ต้องการให้มหาวิทยาลัยเปิดสอนหลักสูตรทั้งแผน ก (ทำวิทยานิพนธ์) และแผน ข ไม่ทำวิทยานิพนธ์ (ร้อยละ 46.28) ส่วนบุคลากรสารสนเทศส่วนใหญ่ต้องการให้เปิดสอนหลักสูตร แผน ข (ร้อยละ 53.27)

4.2 ผู้บริหารจำนวนสูงสุด ต้องการบุคลากรสารสนเทศระดับปริญญาโท ที่มีคุณสมบัติ ด้านทักษะ ความชำนาญการและประสบการณ์ เป็นลำดับ 1 (ร้อยละ 44.68) ลำดับที่ 2 คือ ทักษะคิด ความรับผิดชอบ และจรรยาบรรณ (ร้อยละ 32.45) และลำดับที่ 3 คือ ด้านวิชาการ (ร้อยละ 34.57)

4.3 ความรู้และทักษะของบุคลากรสารสนเทศที่ผู้บริหารสถาบันบริการสารสนเทศต้อง

การลำดับที่ 1 คือ คอมพิวเตอร์ (ร้อยละ 25.00) ภาษาอังกฤษ (ร้อยละ 18.09) และการบริหาร (ร้อยละ 17.55) ตามลำดับ ส่วนบุคลากรสารสนเทศมีความต้องการ ลำดับที่ 1 คือ คอมพิวเตอร์ (ร้อยละ 27.80) และการบริหาร (ร้อยละ 25.00) ตามลำดับ

4.4 ชุมวิชาวสารสนเทศศาสตร์ที่ผู้บริหารต้องการให้บุคลากรสารสนเทศศึกษาและบุคลากรสารสนเทศมีความต้องการศึกษาโดยมีค่าเฉลี่ยในระดับมากตรงกันคือการจัดเก็บและค้นคืนสารสนเทศ ($X = 3,532$ และ $X = 3,513$) เทคโนโลยีเพื่อการจัดการสารสนเทศ ($X = 3,619$ และ $X = 3,760$) ทักษะการสื่อสารในงานสารสนเทศ ($X = 3,537$ และ $X = 3,656$) และไม่มีชุดวิชาใดที่มีค่าเฉลี่ยในระดับน้อยตรงกัน

ตอนที่ 5 ความพร้อมของสาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าสาขาวิชาศิลปศาสตร์มีความพร้อมและการเตรียมความพร้อมในด้านอาจารย์บัณฑิตศึกษา คือปัจจุบันมีจำนวนอาจารย์ประจำหลักสูตรที่มีคุณวุฒิและตำแหน่งทางวิชาการ เกินเกณฑ์ที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนด กล่าวคือ เกณฑ์ของทบวงมหาวิทยาลัยกำหนดไว้ว่าต้องมีอาจารย์ประจำหน้าที่อาจารย์บัณฑิตศึกษาในสาขาวิชาที่เปิดสอนซึ่งมีคุณสมบัติครบถ้วนอย่างน้อย 5 คน และต้องมีอาจารย์คุณวุฒิตะดับปริญญาเอกอย่างน้อย 1 คน ในส่วนของสาขาวิชาศิลปศาสตร์ ปัจจุบันมีอาจารย์บัณฑิตศึกษาประจำหลักสูตรระดับปริญญาเอก 3 คน และมีอาจารย์วุฒิปริญญาโทซึ่งดำรงตำแหน่งทางวิชาการระดับรองศาสตราจารย์ 3 คน และด้วยการพัฒนาบุคลากร จำนวนดังกล่าวจะเพิ่มขึ้นเมื่อถึงปีที่กำหนดเป้าหมายการเปิดสอน คือ พ.ศ. 2541 ทั้งนี้ถ้ารวมอาจารย์ในแขนงวิชาอื่นๆ ของสาขาวิชาศิลปศาสตร์และของมหาวิทยาลัย รวมทั้งการระดมผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัยอันเป็นหลักการจัดการศึกษาระบบทางไกล ซึ่งมหาวิทยาลัยใช้มาโดยตลอด จะทำให้สาขาวิชาศิลปศาสตร์มีศักยภาพในการจัดการศึกษาได้อย่างแข็งแกร่ง

นอกจากความพร้อมในด้านผู้สอนระดับบัณฑิตศึกษาแล้ว มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชยังเตรียมความพร้อมด้านแหล่งวิทยาการ โดยสำนักบรรณสารสนเทศได้จัดดำเนินการให้บริการห้องสมุดและสื่อการศึกษาแก่นักศึกษบัณฑิตศึกษาเป็นระบบเครือข่าย ทั้งในระดับส่วนกลาง ซึ่งมีสำนักบรรณสารสนเทศเป็นศูนย์กลางระดับภาคและในส่วนภูมิภาคจัดบริการที่ศูนย์วิทยบริการและศูนย์วิทยบริการบัณฑิตศึกษาซึ่งขณะนี้ มีจำนวน 10 แห่ง ในทุกภูมิภาคทั่วประเทศ และในระดับจังหวัด จัดบริการการศึกษาในห้องสมุดประชาชนประจำจังหวัดจำนวน 72 แห่ง สำหรับความพร้อมเรื่องห้องปฏิบัติการนอกจากจะใช้สำนักบรรณสารสนเทศเป็นแหล่งฝึกปฏิบัติแล้วมหาวิทยาลัยยังจัดให้มีห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ประกอบด้วยอุปกรณ์ทั้งฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ต่อในระบบเครือข่ายให้นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาได้ฝึกปฏิบัติไม่ต่ำกว่า 32 เครื่อง

ตอนที่ 6 ค่าใช้จ่าย จุดคุ้มทุนและแนวทางกำหนดค่าธรรมเนียมต่างๆ ของมหาวิทยาลัย

ค่าใช้จ่ายในส่วนของมหาวิทยาลัยประกอบด้วยค่าใช้จ่ายในกระบวนการจัดทำใบสมัคร ขยายใบสมัคร การรับสมัคร การลงทะเบียน การปฐมนิเทศเชิงปฏิบัติการ การผลิตสื่อการศึกษา การสัมมนาเสริม การให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์ การบริการการศึกษา ศูนย์วิทยบริการ การสอบ การอบรมเข้มเสริมประสบการณ์มหับัณฑิต และการสำเร็จการศึกษา

เมื่อนำค่าใช้จ่ายทั้งหมดในส่วนการผลิตสื่อศึกษามาคำนวณหาจุดคุ้มทุนปรากฏว่ามหาวิทยาลัยสามารถคุ้มทุนในนักศึกษา รุ่นที่ 1 เป็นจำนวน 105 คน และหากพิจารณาใช้สื่อการศึกษาดังกล่าวไปถึงนักศึกษา รุ่น 2 และ 3 จุดคุ้มทุนจะอยู่ที่นักศึกษา จำนวน 61 คน และ 47 คน ตามลำดับ โดยเรียกเก็บค่านายกิต จากนักศึกษาหน่วยกิตละ 1,000 บาท

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยอภิปรายโดยวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. การขยายการเปิดหลักสูตรบัณฑิตศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์ในระยะยี่สิบปีแรก เป็นไปไม่กว้างขวางนักเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงสิบปีหลัง การจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในสาขาดังกล่าว นับตั้งแต่ พ.ศ. 2529 เป็นต้นมามีสถาบันจัดการศึกษาหลักสูตรมหาบัณฑิตทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ เพิ่มขึ้น 4 แห่ง กำลังจะเปิดสอนอีก 1 แห่ง อีกแห่งที่มีอยู่มีแผนการเปิดทำการสอน อาจพิจารณาได้ว่าในยุคข้อมูลข่าวสาร ตลาดงานมีความต้องการบุคลากรสารนิเทศระดับสูงเพิ่มมากขึ้น หรือการผลิตมหาบัณฑิตในสาขาดังกล่าวยังไม่เพียงพอในการสนองความต้องการของผู้จ้าง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มุทิตา ไตรลิขิต (2532) และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2531) ที่วิจัยพบว่าอัตราตำแหน่งงานของสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และ หรือสารนิเทศศาสตร์ในระดับปริญญาโทยังอยู่ในสัดส่วนค่อนข้างสูง

2. ความต้องการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาแขนงวิชาสารนิเทศศาสตร์ สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ผลการวิจัยพบว่าทั้งบุคลากรสารนิเทศและผู้บริหารสถาบันบริการสารนิเทศมีความต้องการศึกษาและส่งเสริมการศึกษาซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ จุฑารัตน์ ศราวณะวงศ์ (2534 : 113-114) ซึ่งพบว่าบรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนต้องการพัฒนาทางวิชาชีพในระดับมาก โดยต้องการศึกษาต่อในรูปแบบที่เป็นทางการในสถาบันการศึกษาระดับมาก และตรงกับผลการวิจัยของ สุกัญญา ธารวัชรศาสตร์ (2534) ซึ่งพบว่านักเอกสารสนเทศจำนวนสูงสุดต้องการศึกษาต่อในระดับปริญญาโททางสารนิเทศศาสตร์ และผู้บริหารมีความต้องการให้นักเอกสารสนเทศได้รับความรู้ทางสารนิเทศศาสตร์ในภาพรวมเฉลี่ยในระดับมาก

3. ความต้องการบุคลากรสภานิติระดับปริญญาโทบัณฑิต แขนงวิทยาศาสตรบัณฑิต ผลการวิจัยพบว่า หน่วยงานบริการสภานิติส่วนใหญ่ (ร้อยละ 60.11) ยังไม่มีบุคลากรระดับปริญญาโททางบรรณารักษศาสตร์และสภานิติศาสตร์ อาจเป็นสาเหตุให้ผู้บริหารมีความต้องการบุคลากรระดับปริญญาโทในสาขาดังกล่าวมากใน พ.ศ. 2541 และต้องการมากที่สุดใน พ.ศ. 2543-2545 ซึ่งเป็นความต้องการที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปฏิบัติงานซึ่งต้องการศึกษาใน พ.ศ. 2541 มากที่สุดเช่นกัน และสอดคล้องกับแผนการเปิดสอนหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิตแขนงวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ซึ่งกำหนดไว้ใน พ.ศ. 2541

4. จุดเน้นของหลักสูตรระดับปริญญาโทบัณฑิต แขนงวิทยาศาสตรบัณฑิต ทั้งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน มีความต้องการสอดคล้องกัน กล่าวคือ ต้องการหลักสูตรที่เน้นทฤษฎีและทักษะเชิงปฏิบัติเท่าๆ กัน ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของเอกพล หนูศรีและคณะ (2536) ส่วนชุดวิชาที่ต้องการศึกษาได้แก่ การจัดเก็บและค้นคืนสภานิติ เทคโนโลยีเพื่อการจัดการสภานิติ และ ทักษะการสื่อสารในงานสภานิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของสนธยา ไกรลาสสุวรรณ (2531) ที่พบว่าบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐสนใจหัวข้อความรู้เรื่องการใช้นวัตกรรมใหม่ๆ ในระดับมาก และงานวิจัยของจุฑารัตน์ ศรวณะวงศ์ (2534) ซึ่งพบว่าในด้านเทคโนโลยีสภานิติ บรรณารักษ์ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนสนใจหัวข้อการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในงานเทคนิคและบริการมากที่สุด เช่นเดียวกับงานวิจัยของสุกัญญา ธาราวรรณ (2534) ซึ่งพบว่านักเอกสารสนเทศต้องการได้รับความรู้ทางสภานิติศาสตร์ ในหมวดเทคโนโลยีและการประยุกต์ใช้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์พรณ รังสิกรพุม (2526) ซึ่งพบว่าอาจารย์ผู้สอนบรรณารักษศาสตร์ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยครูต้องการศึกษาเพิ่มเติมในหมวดวิชาเทคโนโลยีห้องสมุดมากที่สุด สำหรับชุดวิชาทั้ง 3 เป็นชุดวิชาแกนในหลักสูตร แขนงวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศาสตร์ ซึ่งนักศึกษาทุกคนจะต้องเรียน จึงสามารถสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้

ในส่วนของแผนการศึกษา ผู้บริหารสถาบันบริการสภานิติเทคโนโลยีมีความต้องการแตกต่างจากผู้ปฏิบัติงาน กล่าวคือ ผู้บริหารต้องการให้มหาวิทยาลัยเปิดสอนหลักสูตรทั้งแผน ก และ ข ส่วนผู้ปฏิบัติงานต้องการให้เปิดสอนหลักสูตร แผน ข ซึ่งไม่ทำวิทยานิพนธ์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหลักสูตรแผน ก ต้องใช้เวลาในการศึกษาค้นคว้า และพบปะอาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งอาจมีผลกระทบต่อภาระงานประจำได้ และนักศึกษาในระบบเปิดส่วนใหญ่เป็นผู้มีงานประจำและภาระครอบครัว

5. ความพร้อมของสาขาวิชาศิลปศาสตร์ในการจัดการศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต แขนงวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศาสตร์มีความพร้อมในด้านผู้สอนประจำ เกินเกณฑ์

ที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนด นอกจากนี้ในระบบมหาวิทยาลัยเปิดสามารถระดมผู้สอนที่มีความรู้ความชำนาญ หรือมีประสบการณ์ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ทั้งผู้บริหารและบุคลากรสาร์นิเทศแสดงความต้องการ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญทำให้สาขาวิชาศิลปศาสตรมีความพร้อมในด้านอาจารย์ผู้สอนนอกเหนือจากด้านแหล่งวิทยาการ และห้องปฏิบัติการ

6. ค่าใช้จ่าย จุดคุ้มทุน และแนวทางกำหนดค่าธรรมเนียมต่างๆ ของมหาวิทยาลัยจากอัตราค่าใช้จ่ายที่กำหนด และรายได้จากกระบวนการเรียนการสอนในหลักสูตร จุดคุ้มทุนเฉพาะนักศึกษาเพียง 1 รุ่น จะอยู่ที่จำนวน 105 คน และจำนวนนักศึกษาที่จุดคุ้มทุนจะลดลงเหลือเพียง 61 และ 47 คน ในรุ่นที่ 2 และ 3 ซึ่งอัตราดังกล่าวหากพิจารณาเปรียบเทียบกับผลการวิจัย พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่แสดงความพร้อมในการศึกษามากกว่าจำนวนที่จุดคุ้มทุน อย่างไรก็ตามปัญหาทุนอุดหนุนการศึกษาอาจเป็นตัวแปรหนึ่ง เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่ต้องการศึกษาโดยมีเงื่อนไขผู้สนับสนุนทางการเงิน มีอัตราสูงถึงร้อยละ 48.91 และเหตุผลที่พบของกลุ่มบุคลากรสาร์นิเทศที่ไม่สนใจเข้าศึกษาหลักสูตรสาร์นิเทศศาสตร์ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ที่มีสูงเป็นลำดับสองคือ ค่าใช้จ่าย

อนึ่ง หากพิจารณาจากสภาพข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจุดคุ้มทุน สาขาวิชาจะเปิดรับนักศึกษารุ่นที่ 2 และ 3 โดยยังคงใช้สื่อการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ในช่วง 3 ปีแรกจำนวนนักศึกษาที่จุดคุ้มทุนจะเหลือเพียง 44 คน และถ้าพิจารณาจำนวนอาจารย์บัณฑิตศึกษาที่เป็นอาจารย์ประจำที่สาขาวิชามีอยู่แล้วและจะมีการพัฒนาจนถึงปีที่เปิดสอนในอัตราอาจารย์กับนักศึกษา 1 : 10 สาขาวิชาสามารถรับนักศึกษารุ่นแรกได้เกินจุดคุ้มทุนที่คำนวณในช่วง 3 ปี หรือ แม้ในช่วงปีเดียว

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อสาขาวิชาศิลปศาสตร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ดังนี้

1. ควรเปิดสอนหลักสูตรแขนงวิชาสาร์นิเทศศาสตร์ ระดับปริญญาโทบัณฑิตตามแผนที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2541 เพื่อสนองความต้องการของบุคลากรสาร์นิเทศ ตลาดงานและสังคม และด้วยระบบการศึกษาทางไกล อันมีรูปแบบการจัดการศึกษาที่แตกต่างจากทุกสถาบันที่เปิดสอนมาแล้ว จะเป็นการช่วยขยายโอกาสทางการศึกษา และพัฒนาสังคมได้กว้างขวางยิ่งขึ้น
2. ควรเปิดสอนหลักสูตรทั้งแผน ก และ แผน ข เพื่อสนองตอบกับความต้องการทั้งส่วนบุคคล หน่วยงาน และการนำไปใช้ประโยชน์ของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมีความแตกต่างกัน
3. ในระยะเริ่มแรกเพื่อความพร้อมในการจัดการศึกษาในหมวดวิชาเฉพาะ ควรผลิตและเปิดให้นักศึกษาเลือกชุดวิชาที่ผลการวิจัยนี้ยืนยันความต้องการของผู้บริหารและบุคลากรสาร์นิเทศสอดคล้องกัน เช่น ชุดวิชาการจัดการสาร์นิเทศทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการจัดการ

สารนิเทศธุรกิจและอุตสาหกรรม การจัดการสารนิเทศสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ
การจัดการสารนิเทศเศรษฐศาสตร์ การจัดการสารนิเทศทางกฎหมาย เป็นต้น

4. การเตรียมความพร้อมในด้านบุคลากร ควรมีการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณวุฒิและ
ประสบการณ์สูงขึ้น ทั้งในรูปการศึกษาต่อ การสนับสนุนให้เข้ารับการฝึกอบรม ศึกษา ดูงาน
ประชุมทางวิชาการ และเพิ่มพูนประสบการณ์การวิจัย

5. ควรจัดการศึกษา โดยรับนักศึกษาตามจำนวนที่จัดคຸ້ມทุน ทั้งนี้จำนวนนักศึกษาชั้นต่ำ
47 คน เป็นตัวเลขที่จะไม่เป็นภาระให้มหาวิทยาลัยและสามารถสร้างความเข้มข้นในด้าน
คุณภาพ

6. ควรนำข้อคิด ความเห็นจากผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางจัดการศึกษาให้สอดคล้อง
กับความต้องการของตลาดงาน กลุ่มเป้าหมาย และได้มาตรฐานของการศึกษาอันหมายถึง
มหาวิทยาลัยที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นเป้าหมายของมหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. สถาบันการศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์แห่งอื่นๆ ควรทำการวิจัย
ความต้องการและศักยภาพในการจัดการศึกษาในลักษณะนี้ก่อนเปิดสอนหลักสูตรระดับต่างๆ
เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพัฒนาหลักสูตรและจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการ
ของตลาดงานและสังคม และเป็นการเตรียมความพร้อมของสถาบัน อันจะยังผลให้มีการผลิต
บัณฑิตหรือมหาบัณฑิตที่มีคุณภาพ

2. สาขาวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ควรทำการติดตามผล
บัณฑิตแขนงวิชาสารนิเทศศาสตร์ เพื่อเป็นข้อมูลป้อนกลับในเรื่องประสิทธิผลของการจัดการ
ศึกษาระดับปริญญาตรีด้วย

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. การวิเคราะห์ความต้องการกำลังคนภาคเอกชน : ตำแหน่งงานว่างของหน่วยแนะแนวการศึกษาและอาชีพในสถาบันระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2531.
- จุฑารัตน์ ศรารณะวงศ์. "ความต้องการการพัฒนาทางวิชาการของบรรณารักษ์ห้องสมุด สถาบันอุดมศึกษาเอกชน." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.
- ชุติมา สัจจนันท์. "การสำรวจสถานภาพการทำงานของบัณฑิต (ปีการศึกษา 2502-2506) และมหาบัณฑิต ปีการศึกษา 2507-2516." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ฝ่ายวิชาการและวางแผน. สรุปข้อเสนอแนะบริษัทจดทะเบียนและบริษัทรับอนุญาต เล่ม 1-4 กรุงเทพฯ : ธรรมนิติ, 2533.
- ทบวงมหาวิทยาลัย. เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2533. ม.ป.ท., ม.ป.ป. (เอกสารอัดสำเนา)
- _____ กองบริการการศึกษา. แนวทางการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา. กรุงเทพฯ : กองบริการการศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย, 2538.
- ประคอง กรรณสูต. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ ฉบับปรับปรุงแก้ไข. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ม.ป.ป.
- ประชาสัมพันธ์, กรม. นามสงเคราะห์ส่วนราชการไทย 2535-2536. กรุงเทพฯ : กรมประชาสัมพันธ์, 2535.
- พิมพ์พรณ รังสิกรพุม, "ความต้องการในการศึกษาต่อเนื่องของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนในประเทศไทย." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- ภาวดี รัตนอุดม. "ความต้องการในการศึกษาต่อเนื่องของบรรณารักษ์ห้องสมุดประชาชนในประเทศไทย." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. คู่มือนักเรียนระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ปีการศึกษา 2538. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2538.
- _____ สำนักวิชาการ ฝ่ายบัณฑิตศึกษา. การจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในระบบการศึกษาทางไกล. นนทบุรี : ฝ่ายบัณฑิตศึกษา สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2537.
- _____ . แนวทางการเสนอโครงการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา. : นนทบุรี : ฝ่ายพัฒนาหลักสูตรและการสอน สำนักวิชาการ, 2537.

- เอกสารประกอบการจัดทำโครงการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี : ฝ่ายบัณฑิตศึกษา สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2534.
- มุกิตา ไตรลิขิต. "ลักษณะตำแหน่งงานด้านการจัดการสารนิเทศตามความต้องการของสถาบันธุรกิจเอกชน" ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532.
- ยุริรัตน์ กิตติภูมิชัย. "ความต้องการการศึกษาต่อเนื่องของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- ยุวดี กาญจนะฐิติ และคนอื่นๆ. **สรุปผลการศึกษาความเป็นไปได้ในการเปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษาในระบบทางไกลสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์.** นนทบุรี: สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2533.
- วลัยลักษณ์ นนทมะลิ. "ความต้องการในการศึกษาต่อเนื่องของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- สนธยา ไกรลาสสุวรรณ. "การศึกษาความคิดเห็นของบรรณารักษ์และผู้บริหารที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย." ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.
- สุกัญญา ธาราวชิรศาสตร์. "ความต้องการความรู้ทางสารนิเทศศาสตร์ของนักเอกสารสนเทศในห้องสมุดและศูนย์สารนิเทศสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.
- สุวรรณ ชูติมันต์. "การศึกษาสถานภาพการทำงานของบัณฑิตและมหาบัณฑิต ปีการศึกษา 2517-2522 สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- อนงค์ วรคุณพิเศษ. "ความต้องการในการศึกษาต่อเนื่องของบรรณารักษ์ห้องสมุดเฉพาะทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในกรุงเทพมหานคร." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- อุทิน รวยอารี. "การศึกษาความต้องการการเพิ่มพูนความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา." ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522.
- เอกพล หนูยศรี และคณะ. "รายงานผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการและจุดเน้นของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตและหลักสูตรปริญญาโทสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์." นนทบุรี : สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2536.
- Anwar, Muntuz A. "The Career of the Pakistani : a Study of Sociaconomic Background, Influence in Vocational Choice and Appraisal of Librarianship in Pakistan." **Dissertation Abstracts**

International : A 34 (May 1974) : 7256-A

Atherton, Pauline. **Handbook for Information Systems and Services**. Paris : Unesco, 1979.

McMaham, Anne. **Personality of the Librarian, Prevalent Social Staties and Attitude Towards the Profession**. Adelaide : Libraries Board of South Australia, 1967.

Sandhu, Roop K. and Sandhu, Harjit. "job Perception of University Librarians and Library Students."
Canadian Library Journal 28 (November-December 1971) : 438-445.

Stone, Elizabeth W. **Factors Related in the Professional Development of Libraries**. New Jersey : Scarecrow, 1969.

ภาคผนวก ก

สถิตินักศึกษาแขนงวิชาสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

จำแนกตามหลักสูตร วิชาเอกและปีการศึกษา

ปีการศึกษา	ศศ.บ. 4 ปี		ศศ.บ. 2 ปี		ประกาศนียบัตร งานสารนิเทศ (1 ปี)	รวม
	สารนิเทศ ทั่วไป	สารนิเทศ สำนักงาน	สารนิเทศ ทั่วไป	สารนิเทศ สำนักงาน		
2532	-	-	378	-	-	378
2533	-	-	529	-	43	572
2534	-	-	397	348	38	783
2535	-	-	462	446	86	994
2536	-	-	461	433	167	1,061
2537	438	424	461	456	50	1,829
2538	889	462	501	485	54	2,391
รวม	1,327	886	3,189	2,168	438	8,008

ที่มา : กองแผนงาน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

สถิติผู้สำเร็จการศึกษา ดังนี้

ปีการศึกษา ที่สำเร็จการศึกษา	ศศ.บ. 2 ปี สารนิเทศทั่วไป	ศศ.บ. 2 ปี สารนิเทศสำนักงาน	ประกาศนียบัตร (1 ปี)
2533	24	-	-
2534	62	-	4
2535	69	4	4
2536	81	38	7
2537	53	49	7
2538	70	58	5
รวม	359	149	27

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ

ในพระราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
1346 ซอย 5 ถนนสุขุมวิท 1 คลองจั่น บางกะปิ กรุงเทพฯ 10240
โทร. 734-8022-3 โทรสาร 734-8024

ให้บริการ

- จัดตั้งห้องสมุด
- ออกแบบแปลนห้องสมุด
- จัดหาวัสดุ/อุปกรณ์ห้องสมุด
- จัดหาครุภัณฑ์ให้เหมาะสมกับห้องสมุด
- จัดทำบัตรรายการ ครอบชุด
- ปรึกษาปัญหาต่างๆ ในการดำเนินงานห้องสมุด
- เป็นศูนย์กลางการรับและบริจาคหนังสือ

จำหน่าย

ครุภัณฑ์ วัสดุ อุปกรณ์ ทุกประเภทในห้องสมุดที่ได้มาตรฐาน พร้อมด้วย
คุณภาพดีเยี่ยม ในราคายุติธรรม เงินสดลดเปอร์เซ็นต์

สมาชิกสมาคม

โปรดริบสมัครเป็นสมาชิกสมาคมห้องสมุดฯ ตั้งแต่วันนี้ และท่านจะได้รับ
วารสารห้องสมุด ข่าวสมาคม และข่าวสารต่างๆ จากสมาคม

สนใจใช้บริการ โปรดติดต่อโดยตรง
ตามที่อยู่และโทรศัพท์ข้างบน